

ЛИСТ РУДАРСКО - ТОПИОНИЧАРСКОГ БАСЕНА БОР www.rtb.rs
www.rtb.rs/kolektiv

Број 2184 • Година LXI • Лист излази месечно • Четвртак, 27. новембар 2008. • Примерак 15 динара

ISSN 1452-9025
9 771 452 902006

КОЛЕКТИВ
ONLINE

Смена на кормилу Басена

СПАСКОВСКИ УМЕСТО ЦОНИЋА

Благоје Спасковски

РТБ. – Благоје Спасковски, дипломирани инжењер рударства и дугогодишњи директор Рудника бакра Бор, именован је, одлуком Владе Србије од 30. октобра, за новог вршиоца дужности генералног директора Рударско-топионичарског Басена Бор. На чело комбината бакра Спасковски је дошао уместо дипломированог економисте Миодрага Цонића.

Образложуји ову одлуку, државни секретар Министарства економије и регионалног развоја Владе Републике Србије **Небојша Ђирић**, рекао је - како стоји на сајту Владе - да је Спасковски нестраначка личност и додао да је таква одлука у складу са опредељењем Владе да се посебна пажња посвети великим системима какав је и РТБ. Ђирић је притом прецизирао да је Влада изабрала Спасковског за вршиоца дужности генералног директора Басена на предлог стручних служби Кадровској комисији и да су на то утицали његови професионални резултати у протеклих 15 година.

Љ. Алексић

Благоје Спасковски представио програм економско-производне стабилизације Басена

Исплатив бакар одговор кризи

Нећу се толико оптерећивати тонама колико њиховом производном ценом, имајући у виду да сам затекао десетомесечни губитак од 34,5 милиона долара - казао је бројним новинарима нови директор РТБ-а. - Својењем трошкова на минимум убедићемо Владу да се укључи и помогне док се стратешки партнери не појави - додао је

Страна 3

Објављен позив за избор стратешког партнера РТБ-а Бор

Трећи тендери

Потенцијални инвеститори мориће да се пријаве до 30. јануара 2009. године. – Стратешки партнери стећиће 67 одсто капитала Басена, јединственог предузећа у које ће, докапитализацијом, морати да унесе минимум 300 милиона долара за инвестиције, екологију и намирење обавеза према повериоцима. – Држава ће своја потраживања у висини 500 милиона евра конвертовати у капитал и остати мањински власник РТБ-а најмање пет година, изјавио Небојша Ђирић

Страна 2

Једногласна одлука чланова управних одбора РББ-а, РБМ-а, ТИР-а и Матичног

Басен постаје једно предузеће

Усвојен нови Програм реструктуирања по коме се четири досадашња спајају у једну фирму чије ће се две трећине власништва понудити стратешком партнери, а трећина остати држави. - Влада спремна да помогне Басену и невезано за тендери, али да се рационализују трошкови и стварају фирма способна да послује самостално

Страна 4

Објављен позив за избор стратешког партнера РТБ-а Бор

Трећи тендер за Басен

Потенцијални инвеститори моћи ће да се пријаве до 30. јануара 2009. године. – Стратешки партнери стећи ће 67 одсто капитала Басена, јединственог предузећа у које ће, докапитализацијом, морати да унесе минимум 300 милиона долара за инвестиције, еколођију и намирење обавеза према повериоцима. – Држава ће своја потраживања у висини 500 милиона евра конвертовати у капитал и остати мањински власник РТБ-а најмање пет година, изјавио Небојша Ђирић

Држава ће задржати право вета на одлуке са којима се не слаже и редовно контролијати прилив инвестиција

РТБ. - Агенција за приватизацију објавила је у суботу, 8. новембра, у дневном листу „Политика“ позив за учешће на јавном тендери за избор стратешког партнера Рударско-топионичарског басена Бор. После два неуспела тендера, трећи је заснован на сличним поступатима, с тим што је овога пута форма изменењена. Нови Јавни позив утемељен је на избору стратешког партнера који ће путем докапитализације стећи 67 одсто капитала новог привредног друштва које ће бити формирano спајањем четири зависна басенска предузећа (РББ, РБМ, ТИР и Матично).

Минимални износ докапитализације за две трећине власништва у новом предузећу је 300 милиона америчких долара, а, како се наводи у огласу објављеном на сајту Агенције за приватизацију (www.priv.rs), новац од докапитализације биће намењен за инвестиције, заштиту животне средине и намирење обавеза према повериоцима.

Право учешћа на тендери имају сви заинтересовани понуђачи који откупе тендерску документацију и испуне све услове за учешће у јавном надметању. Према пропозицијама Тендера, прихватљив понуђач мораће да докаже да се у последње три године бавио производњом и/или прерадом и/или трговином бакра или производа од бакра и осталих обоечих метала и да је у пословној 2007. остварио годишњи приход већи од пола милијарде долара. Ако је заинтересовани понуђач конзорцијум, онда уговором о конзорцијуму мора да буде прецизирао проценат учешћа сваког члана, с тим да један од њих мора да има најмање 51 одсто учешћа у конзорцијуму.

Рок за достављање обавезујућих понуда на тендери је 30. јануар 2009.

продавати свој власнички удео у компанији од 33 одсто. На тај начин, кроз учешће у органима управљања, редовно ћемо контролисати и прилив инвестиција стратешког партнера – рекао је Ђирић и додао да то што су одбори зависних предузећа РТБ-а (ТИР, РББ, РБМ) и Одбор за реструктуирање и приватизацију матичног предузећа једногласно усвојили измене и допуне програма реструктуирања компаније, односно дали зелено светло новом програму реструктуирања комбината бакра, формално и суштински значи да је подржана иницијатива Владе Србије и Агенције за приватизацију за расписивање новог тендера за Басен.

Говорећи о новом концепту приватизације државни секретар је казао да се трећим тендером за РТБ тражи партнери који ће кроз докапитализацију постати већински власник у новој фирмама, у коју ће морати да уложи минимум 300 милиона долара. – **Наравно, на тендери ће победити она фирма која понуди највише паре за улагање у производњу бакра, нову топионицу и еколођију.** Што се тиче државе, могу да кажем да је Влада Србије намерна да помогне РТБ-у, пре свега, јер борски комбинат бакра доживљавамо као предузеће од стратешке важности за Републику. Да је то тако, потврђује и чињеница да ће

фирма имала државне и комерцијалне повериоце. Са толиким обавезама према држави и државним јавним предузећима, плус 130 до 150 милиона долара комерцијалног дуга, РТБ би тешко пронашао стратешког партнера, па смо зато одлучили да извршимо конверзију државних дугова и да на тај начин покушамо да дођемо до позитивног капитала. А, наше процене кажу да би акумулирањем укупног басенског дуга успели да дођемо до позитивног капитала од око 150 милиона долара. То ће, дакле, бити стартна позиција новог предузећа као јединственог система, које у стратешко партнерство улази са имовином и за посленима – сажео је Бранислав Зец. Извршни директор Агенције за приватизацију је подвикао и да у састав новог предузећа неће ући инфраструктурни објекти (који ће се пренести на државу, а она ће их дати на коришћење локалним самоуправама Бора и Мајданпека), и да ће оно бити растерето на овим просторима. – То значи да ће флотацијска јаловишта, такође, бити издвојена као посебно државно предузеће које ће се финансијирати средствима Светске банке и захваљујући донацији Јапанске агенције за међународну сарадњу (ЈСА) – казао је.

спајањем четири фирме у један велики систем, РТБ прећи из друштвеног у предузеће са државним статусом – рекао је он.

Држава опрашта дугове

- Новим моделом приватизације види се да држава сада не претендује ни на какав новац од приватизације. Штавише, она ће своја потраживања, која се процењују на око 500 милиона евра, конвертовати у капитал, с обзиром на то да би, у супротном, нова

Приликом представљања трећег тендера за Басен, истакнуто је још и да су сва басенска предузећа ван тзв. „линије бакра“ (Белоречки пешар, Фабрика креча, Истражни радови, Кисикана, Прерада, Фабрика соли метала и галванских производа, ФОЖ, Фабрика фотехемикалија и аутокозметике), обухваћена новим програмом реструктуирања, односно, да су „враћена“ у састав РТБ-а.

Г. Тончев Василић

Благоје Спаковски представио програм економско-производне стабилизације Басена

Исплатив бакар одговор кризи

Нећу се толико оптерећивати тојама колико њиховом производном ценом, имајући у виду да сам затекао десетомесечни губитак од 34,5 милиона долара - казао је бројним новинарима нови директор РТБ-а. - Својењем трошкова на минимум убедићемо Владу да се укључи и помогне док се стратешки партнери не појави - додао је

РТБ. - Селективним откопавањем руде (оне са мање јаловине) која доноси већи приход, смањивањем трошкова према светским узорима, прерасподелом радника, новим меџијментом, стручним а и научним приступом проблемима, РТБ ће настојати да послује са знатно мањим губицима. За 10 месеци они износе 34,5 милиона долара и створени су при дупло већој цени бакра од садашње. Међутим, већ у јануару очекује се производна цена тоне борског бакра испод 4.000 долара, што је

Руководећи тим

Наглашавајући да оптимизам у новом руководећем тиму Басена не сме изостати, Спаковски је саопштио да ће са њим радити Мирко Грчић, као заменик за електромашинство (а преговара се и са „искусним машинцем“). Мијана Антић, (досадашњи) заменик за економска питања, Драган Бојовић, заменик за рударство, мр. Милан Дејановски, (досадашњи) заменик за металургију. - Креће се са искусним људима, уз обавезу да све наведено стабилизују, али и за годину-две за собом оставе подмладак. Њихови помоћници биће млађи људи, са десетак година стажа, који ће се припремати да сутра воде компанију.

још високо изнад продајне, али, ипак, нешто прихватљиво са чим се може дочекати стратешки партнери. Повратак царинске уплате од 68 милиона динара и лицитационих гаранција „Атека“ и „Купрома“ од 13 милиона долара био би довољан да покрије по-менуту разлику између продајне и производне цене до доласка партнера

бакра (са деветомесечног просека од 7.793 долара по тони на око 3.500). Залихе на Лондонској берзи расту, што не обећава скори опоравак цене, а пословне банке не дају кредите...

Велики губици

Наводећи битнија обележја пословања које је анализирано како би се сачинио програм који ће цену производње вратити на профитабилан колосек, Спаковски је најпре указао на неоткривеност лежишта, а онда и низак садржај бакра и племенитих метала од свега 0,248% бакра у руди у „Великом Кривељу“ (где је средњи садржај бакра у руди 0,34%, а у РБМ-у 0,324%). Недовољна је производња сопствених концентрата за оптималан рад металургије, нерешени су еколошки проблеми, а недовољно коришћење капацитета навео је као „свој адрут“ за успостављање јефтиније производње. Висока је и потрошња енергената, челика и нафте, организација статична и неефикасна, радна и технолошка дисциплина изузетно лоша, мада нема сумње да је много чему кумовао спор и неизвестан процес приватизације. Добро је што је купљена опрема (али је требало да буде моћнија), била је повољна берзанска цена бакра и племенитих метала од јануара до септембра, али ту је и низак курс динар-долар. Наглашавајући да су му финансијски ефекти пословања важнији од тона и да се као члник компаније нећу оптерећивати толико њима колико доларима по тони, односно профитом, Спаковски је своју тврђњу да је то досад у многим случајевима било обрнуто, поткрепио подацима:

- У „Великом Кривељу“ је за 10 месеци направљен губитак од 5,5 милиона америчких долара, на шљаци 6,6 милиона, у Јами 7,7 а остале мале организационе јединице у мијусу су од 5,3 милиона долара.

РББ је направио укупан губитак од 25,1 милиона долара, док је у Мајданпеку он седам милиона долара и Топионици 3,4. Тако укупни губитак компаније износи „само“ 34,5 милиона долара - казао је додајући да ће „цена коштања“ производње надаље бити дневно праћена.

Трошкови доле, производња горе

Из табеле коју су новинари добили види се да је производња за новембар, децембар и јануар пројектована на преко 2.000 тона бакра из сопствених рудника. Директор упозорава да је тешко остварива, али да ће бити остварена. При новојењу активности које треба да доведу до њене стабилизације он је пошао од сигурносних, пошто је само два дана раније заста-

Много послса за повратак на профитабилан колосек - Спаковски представља програм стабилизације Басена

вио рад на копу у Мајданпеку док се не отклони опасност по људе и машине од клизишта. Наставио је да са онима које се односе на екологију где се по његовој оцени, уз мање слабости, поштује оно што је прописано, а онда указао и на списак од десет детаљних ставки смањења трошкова које треба да доведу до пројектоване „цене коштања“. Она новембра у Кривељу треба да буде 4.552 долара по тони, у децембру 3.678, а у јануару 3.023 долара. У РБМ-у те бројке биле 5.842, 4.841 и 3.762 долара. Јама са 15.000 сада силази на 9.637 долара, у децембру на 7.630, у јануару на 5.544 долара. Прерада шљаке има силазне „степенике“ од 6.134, па 5.895 и 4.396 долара. Пројекција за Топионицу у новембру је 1.157, у децембру 990 и јануару 890 долара.

Очекивања од партнера

Сматрајући да ниска цена бакра неће осујетити овај покушај приватизације јер, како рече, нико не продаје руднике кад је метал скуп, Спаковски је изнео да од стратешког партнера

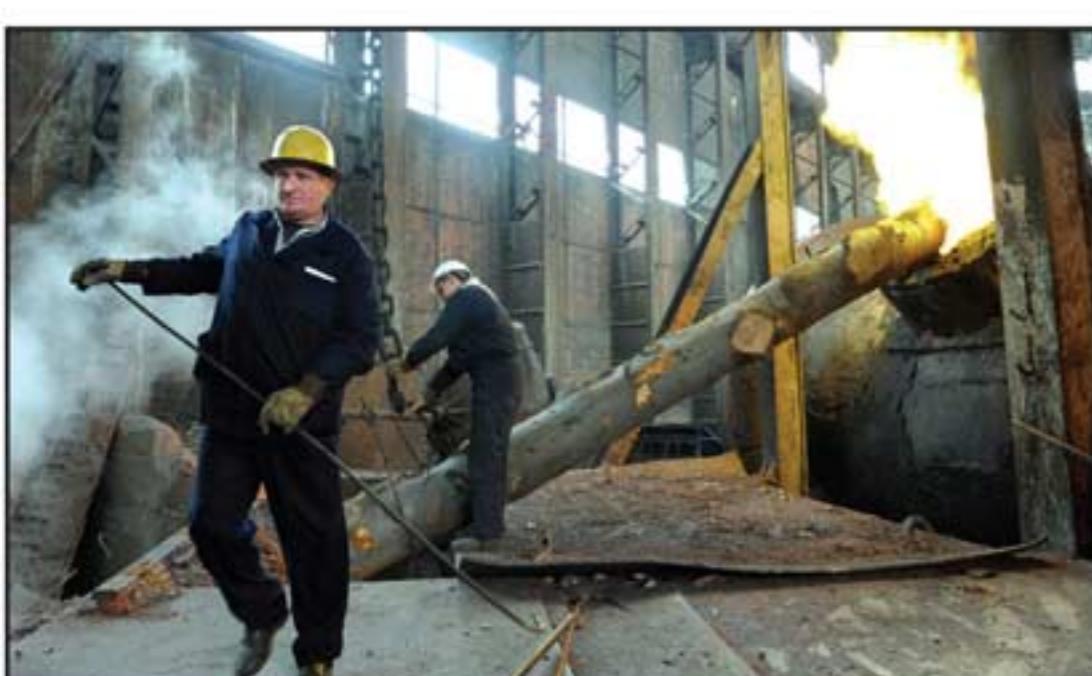
цитета у Мајданпеку, односно до 4,5 милиона тона руде годишње, као и то да се у овом периоду сопственим и стручним снагама борског института и Техничког факултета, сагледа Јама, прерада шљаке, а и Церово укључи у додгледно време. Кад је Јама упитању био је категоричан у тврђњи да, уколико се стратешки партнери појави и покаже интерес, бакар из „Борске реке“ може потећи тек за пет година. Све друго је неекономична прича зато што се масовна „блок-кејвинг“ метода не може применити у жилавој стени, каква је борска, наспрот кртој, каква је у Чилеу. Ни садржај метала не гарантује исплативост.

И вишак и мањак радника

- Добро је да су лична примања исплаћивана на време и да је просек 36.461 динар по раднику. У Басену има 5.194 запослених, од којих су 4.874 радници РТБ-а, али 320 су из обезбеђења. Практично, на девет производних радника Басена, један је из обезбеђења! Обишао сам свет уздух и попреко и никде нисам видео овога чувара по раднику, а све то мора да плати бакар - казао је Спаковски.

Образложуји да је нормално да истовремено има и вишак и мањак запослених, директор је навео пример флотационих машина у „Кривељу“ на којима ради само један човек, а у Д.Б.Реци, на седам-осам пута крајим, ради по четири-пет људи. То није добар распоред и он ће бити промењен да би искоришћење у Кривељу било 84%, а не 69%. Као други пример узео је Ливничу бакра и легура која услед недостатка тржишта „даје“ свега пет процената свог капацитета, али 220 људи седи, односно „ради“ у њој, док у Топионици недостају. У Енергани и Фабрици дипломинг живе такође. - Јуди се тешко померају, али нису они криви за то. Уверавам вас, на основу разговора с њима - казао је Спаковски - да не постоји радник који ће одбити да иде из ове фабрике у ону ако му се каже да ће тамо зарадити своју плату, а да овде постоји шанса да се сутра стане, као што се стало и у Ливници. Јер, од тога што држимо пећи загрејане чекајући топљење само пола тоне или тоне метала, нема вајде.

Љ. Алексић

и његових улагања од најмање 300 милиона долара у опрему великог капацитета и нову топионицу. Она би, прерађујући 400.000 тоне концентрата и производећи 80.000 тоне бакра годишње, морала да „покупи“ 98,5 % сумпор-диоксида из процеса. О смањењу зарада запослених и њиховог броја засад се не размишља, а све што се буде предузимало на том плану биће на добровољној бази и у договору са синдикатима.

Ово би могла бити суштина пројекције пословања Басена наредних месеци коју је бројним новинарима 21. новембра изнео нови в.д. генерални директор РТБ-а **Благоје Спаковски**. Замоливши их за професионалан однос, он је тада детаљно представио Програм економско-производне стабилизације компаније која је пред трећим покушајем приватизације уздрмана наглим падом цене

Једногласна одлука чланова управних одбора РББ-а, РБМ-а, ТИР-а и Матичног

Басен постаје једно преузетеће

Усвојен нови Програм реструктуирања по коме се четири досадашња спајају у једну фирму чије ће се две трећине власништва понудити стратешком партнери, а трећина остати држави. - Влада спремна да помогне Басену и невезано за тендер, али да се рационализују трошкови и ствара фирмa способна да послује самостално

РТБ. - Од шестог новембра РТБ Бор група је кренула у формирање јединственог предузећа какво ће се на тендери понудити стратешком партнерију. Једногласном одлуком чланови управних одбора Рудника бакра Бор, Рудника бакра Мајданпек, Топионице и рафинације и Матичног предузећа усвојили су нови програм реструктуирања у чијој је основи једно предузеће. До новог концепта се дошло на основу закључка Владе од 23. октобра која је имала у виду два неуспела тендера на којима је нуђена имовина РТБ-а. Одлука о стварању јединственог предузећа донета је на кон серије састанака представника министарства економије и регионалног развоја, рударства и енергетике и Агенције за приватизацију са мењаџментом и синдикатима Басена.

Председник Одбора за реструктурирање и приватизацију Матичног предузећа проф. др **Божо Колоња** са задовољством је констатовао да су дата многа појашњења, да никаквих посебних приговора ни елемената не-

за које ће добити двотрећинско властиштво. Износећи још читав низ детаља Познанић је закључио да је ова одлучност државе у решавању проблема Бора сасвим реална и да је, без обзира на стање тржишта метала треба спровести у дело.

Оздравъе

Подсећајући да је делегација из ресорних министарстава и Агенције у Бор дошла на позив новог директора и захтев синдиката, државни секретар **Небојша Ђирић** је најавио оперативне састанке са њима на 20-ак дана истакавши и следеће:

-Влада је спремна да помогне РТБ-у Бор и невезано за тендер јер сви знају да је цена бакра била 9.000 а сад осцилира између 3.900 и 4.200 долара по тони. Са руководством је договорено да се до краја следеће не-деље направи пресек стања и предложи мера шта урадити. Он ће нам бити до-стављен и министрства рударства и енергетике, економије и регионал-ног развоја, Агенција, свако у свом

Представници министарства и Агенције упознају пословодство и синдикате са новим концептом приватизације

- Подршка Владе је првенствено условљена рационализацијом трошкова пословања РТБ-а како би се што пре дошло до позитивног пословања и предузеће оспособило да плаћа порезе и доприносе – чуло се од Зеца у Бору. - Држава је вольна да заборави претходне обавезе, да их конвертује у капитал, али под условом да може да створи предузеће које је способно да самостално послује на тржишту, редовно измирује плате и да има профит. Ако успемо да ствари у Бору доведемо у ред и смањимо трошкове, онда ћемо лакше пронаћи и квалитетног стратешког партнера.

Струја равна платама

Благоје Спасковски, нови в.д. директора РТБ-а, заложио се за подршку понуђеном решењу, али је и упозорио како се тиме преузима велики терет да се од РТБ-а направи светски конкурентна компанија. Подсећајући да се само за месец-два приход са 900 милиона динара сурвао

на око 500 милиона, он је поручио члановима одбора:

-Приход је преполовљен, а ако вам кажем да је данас само трошак за електричну енергију раван издацима за плате, онда је то за бригу свих нас. Не преостаје нам ништа него да смањујемо трошкове, не да бисмо победили, већ се у томе приближили америчким рудницима. Посебно вас молим да ово ангажовање и обећање Владе, њену спремност да помогне, пренесете запосленима. Јер, услов за ту помоћ је да и ми заложимо себе и у том, од сутра јединственом предузећу, направимо производ који ћемо продавати на светској пијаци. То није лако, али је могуће.

Наглашавајући да без партнера, односно без улагања, нема будућности за Басен, Спасковски је најавио штедњу свуда где се то може, али и прецизирао да у овом тренутку искључује ону на зарадама, односно смањење плате: „**Нисам дошао да отпушtam раднике и смањујем плате!**“ – казао је новинарима.

Л. Алексин

После серије састанака уследила је конференција за новинаре

споразума није било и да се нада да ће се овога пута заиста наћи стратешки партнери. Притом је додао да неке ствари које се тичу синдиката још нису до краја дефинисане, али ће, пошто тендер траје до 30. јануара, бити времена за то и синдикати су прихватили такав предлог.

Износећи основне елементе Програма у име екипе приватизационог саветника проф. **Владимира Познанића** је, између осталог, нагласио да је можда најбитнији разлог што се ово ради, елиминисање неприхватљиве постојеће власничке структуре у Басену по којој је Матично предузеће власник зависних, а она у великој мери власници Матичног. Стварањем јединственог предузећа отклањају се и проблеми везани за велике износе међусобних интерних обавеза и потраживања који највероватније не би могли никад да се реализују. Најважније је да се ствара основа за налажење стратешког партнера који сада неће куповати имовину ових предузећа, него се од њега очекује да уложи најмање 300 милиона додара

делокругу рада, активно ће помоћи да се стање превазиђе.

Указујући да ће само формирање јединственог предузећа донети знатне уштеде јер ће РТБ имати једно рачуноводство, једну комерцијалу, једну техничку службу, Ђирић је казао да ће људи који ту не буду могли више да раде бити ангажовани на неким другим пословима. Али, све ово уопште није замишљено као изговор за било какво смањење броја запослених. Међутим, уколико постоји интересовање да се оно што је законом омогућено у вези са социјалним питањима спроведе, апсолутно нема никаквих порбдма.

Додајући да је Влада одлучила да формира једно тело које ће се бавити комерцијалним повериоцима и начином отплате тих дугова, **Бранислав Зец**, извршни директор у Агенцији за приватизацију, навео је и низ корака који предстоје у стварању јединствене фирме, а са основном идејом да она временом може сама да финансира своје пословање, односно да самостално послује.

Објављен позив за пријаву потраживања од РТБ-а Бор

Рок петнаест гана

РТБ. - Агенција за приватизацију позвала је 14. новембра све повериоце Рударско-топионичарског басена Бор да пријаве своја потраживања због евидентирања консолидованог статуса дуговања РТБ Бор Групе. Позивом је прецизирано да су државни и остали повериоци борске компаније дужни да потраживања у консолидованом износу, закључно са 31. октобром, пријаве у року 15 дана од дана његовог објављивања.

Ови путем РТБ Бор Група (РББ, ТИР, РБМ и Матично) и Агенција су, практично, упутили позив на следеће адресе: јавна предузећа, Пореска управа, републички фондови за: пензијско-инвалидско осигурање, здравствено осигурање, Републичка дирекција за робне резерве, Фонд за развој Републике Србије, Народна банка Републике Србије, други републички органи и организације, као и Агенција за осигурање депозита (када је у функцији стечајног управника над банкама у стечају и када управља у име и за рачун Републике Србије потраживањима Републике Србије по основу преузетих ино обавеза). Поред наведених државних, позив је упућен и

Позив за пријаву потраживања објављен је, како се наводи на сајту Агенције, на основу закључка Владе Србије од 23. октобра и прихваћеног

三

Десетомесечна производња у Басену

Поправили се и рудари и металурзи

Њихов десетомесечни учинак боди је од лајског за 8,5%. – „Кривељ“ за трећину повећао производњу, а 20 одсто више бакра извучено из шљаке. – Од почетка године дате 14.632 тоне бакра у концентрату и близу 28.000 тоне катода. – Само у октобру произведено 1.760 тоне бакра у концентрату и 3.048 тоне електролитног бакра.

РТБ. – Према подацима басенског Сектора за план и анализу, учинак рудника и погона металургије за десет месеци ове године већи је 8,5 одсто од лајског десетомесечног производног биланса. Мајданпекчи и борски рудокопи дали су од почетка године 14.632 тоне бакра у концентрату, а у исто време је из Топионице и рафинације изашло 27.896 тоне катодног бакра. У односу на резултате остварене у истом периоду прошле године, рударска производња је „тежа“ за 1.200 тоне бакра у концентрату, а металуршка за 2.200 тоне рафинисаног бакра.

Борски рудници су највећи производни помак направили на шљаци, јер је из ове техногене сировине извучено до сада 20 одсто више бакра него у истом раздобљу минуле године (1.856т : 1.532т). Следи резултат остварен у лежишту „Велики Кривељ“, који је за 630 тоне (8,6%) „јачи“ од прошлогодишињег, а на трећем месту је производња остварена у Јами која је ове године за пет процената боља. Укупно је, у борским рудницима бакра за десет месеци произведено 10.738 тоне бакра у концентрату, од чега су из кривељске флотације изашле 7.942 тоне. Само у октобру је, из бакроносних лежишта РББ-а извучено 1.390 тоне „црвеног“ метала, највише од почетка године. Рекордна месечна производња остварена је у Кривељу одакле је дато 1.157 тоне бакра.

Мајданпечани су до 1. новембра дали 3.895 тоне „црвеног“ метала, односно пет одсто више него за десет месеци лане. Октобарски учинак „Јужног ревира“ износио је 370 тоне бакра у концентрату.

У Топионици и рафинацији је прошлог месеца произведено 3.048 тоне катодног бакра. Катоде из сопствених сировина и шљаке биле су тешке 2.174 тоне, а остатак је добијен прерадом увозног концентрата и осталих сировина. Десетомесечним радом металуршких агрегата је, и поред честих застоја, производено 11.710 тоне катодног бакра из сопствених сировина. Катоде добијене прерадом увозног концентрата „тежиле“ су 1.692 тоне, а оне добијене прерадом осталих сировина, 4.437 тоне. Електролитни бакар добијен прерадом шљаке „измерен“ је на 10.057 тоне.

Г. Тончев Василић

Завршена монтажа нових камиона

РББ. – Под два нова дампера марке „komatsu“ HD 1500, снаге 1.400 „коња“ и носивости 144 тоне већ пробно раде на коповима у Кривељу и Мајданпеку као доброшто појачање тамошњим флотама тешкаша. Петнаесточлана екипа монтера из радионице старог борског копа (на слици), у којој је била и техничар **Весна Ђурић**, испратила их је 23. октобра на њихово „радно место“. Дан раније темељно су их тестирали стручњаци фирме „Komatsu“, која их је произвела, и сервиси „Теикома“, који их је испоручио. Два оваква возила добио је и Рудник бакра Мајданпек.

– Монтажу смо почели седмог, а завршили је 21. октобра – каже **Сибии Србуловић**, руководилац ремонта и одржавања тешких камиона, који је са главним пословођом **Радославом Баџикићем**, водио овај посао. – Упркос томе што мање познајемо електронику и нове компоненте ових камиона, јер досад нису били заступљени на нашим коповима, уз помоћ сервисера, радећи у две групе „од седам до седам“, склопили смо их за две недеље, иако су три седмице оптимално време за то. Имали смо добре услове и сарадњу са свима са којима је била потребна. Надам се да ће руководство бити задовољно нашим радом јер смо показали спремност и за веће изазове који ће вероватно доћи у развоју рударства Бора и Мајданпека.

Љ. Алексић

Рудници у Бору повећавају производњу и смањују трошкове пословања

Кривељ граби 1.400 тона

Убудуће са копа месечно 680.000 тона руде, са искоришћењем од 80 одсто. – **Драган Бојовић**: Производња тоне кривељског бакра кошта две и по хиљаде долара. – Позитиван резултат одатле анулирају, између осталог, басенски интерни односи у расподели заједничког прихода од бакра

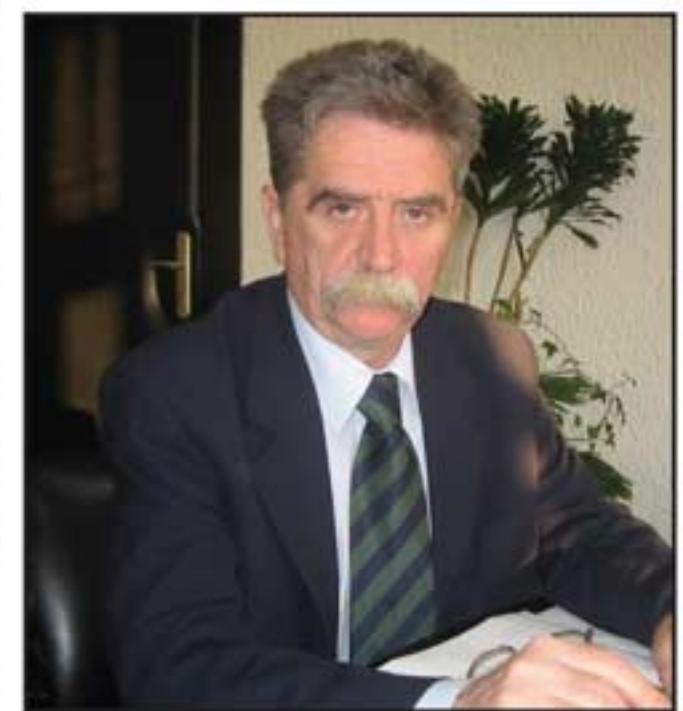

Кривељски коп за три године остаје без раскривене руде

РББ. – У Руднику бакра Бор планирају да до краја године стално смањују трошкове пословања али, и да непрекидно повећавају производњу. То су, како каже директор **Драган Бојовић**, основна два начина за боље приходовање борских рудокопа.

– Планирамо да новембра у „Великом Кривељу“ ископамо 60.000 тоне руде више и да убудуће одатле месечно дајемо 680.000 тона. Ако томе додамо и веће искоришћење у флотацији, а план је да га са 70 подигнемо на 80 одсто, овај површински коп оствариће до краја месеца 1.400 тоне бакра у концентрату. С обзиром на то да је донедавно укупна производња бакра у Бору и Мајданпеку износила толико, учинак кривељског лежишта, где је производња у последњем кварталу године малтене дуплирана, свакако је нешто чиме се поносимо – каже Бојовић и додаје да је за новембар планирано и да Јама

веће количине руде. Такође, копов транспортни систем радиће извесно време само и ону када је струја јефтинија. У новембру ћемо успети да обавимо посао само са трећом сменом, с обзиром на то да је план за јаловину мали – тек 215.000 тона. Када укалкулишемо трошкове одржавања и оста-

Драган Бојовић

Интерни односи „разблажују“ позитиву

И није да није значајно то што „Кривељ“ послује позитивно, али када се томе додају басенски интерни, нетржиши, односи у расподели заједничког прихода од бакра и резултати Јаме и шљаке, плус се претвара у минус. На пример, цена тоне бакра произведеног у РББ-у не може, нажалост, да се задржи на 2.500 долара (колико важи само за „Кривељ“) зато што је, између осталог, „диге“ бакар који се направи из шљаке, а који по тони кошта 4.400 долара.

уместо 13 хиљада, да 15.000 тона руде, а да шљаку са 75 повећају на 80.000 тона месечно.

Уз повећање производње, у РББ-у настоје да, поштујући Басенов програм мера штедње, редукују и потрошњу на свим нивоима пословања. Шпарају на нормативима, струји, нафти. – Струја је наш највећи издатак. Повећањем производње аутоматски ублажавамо те трошкове јер ће, рецимо, флотацијски млинови у „Кривељу“ (који „гутају“ електричну енергију) сада прерадјивати

ле издатке, долазимо до податка да пласнска цена тоне бакра у концентрату која се произведе у „Кривељу“ износи две и по хиљаде долара. На основу овог податка, логично је да је кривељски коп позитиван рудник, чак и са ценом бакра која се ових дана креће око 3.500\$ за тону – наглашава директор и подвлачи да је зато веома битно да му се убудуће посвети пуне пажња.

Краткорочно посматрано, „Велики Кривељ“ остаје велики само у наредне три године. Тамо је раскривено 20 милиона тона руде и оваквим темпом копања (месечно 860 хиљада тона), он ће и за мање од три године остати без раскривених количина. Зато је, по речима Бојовића, неопходно већ сада размишљати о набавци додатне механизације и уговорити је следеће године, како би била испоручена 2010. Реч је о још једном багеру и пет камиона веће носивости који ће бити потребни за проширивање лежишта и даље раскривање.

Г. Тончев Василић

Мајданпечани обуздавају потрошњу струје и нафте

Руду дроби трећа

Тада је струја трипут јефтинија – истиче Витомир Миладиновић. – Оспособо-
биће се покретна радионица како возила не би за сваку ситницу ишла на сер-
вис. – Мере штедње неће угрозити производњу. – Раскривају Северни ревир

РБМ. – У Руднику бакра Мајдан-
пек одлучили су да, поред одржава-
ња производње на досадашњем ни-
вову, посебну пажњу посвете смање-
њу месечних трошкова за струју и
енергенте. То чине како би ублажили
„тектонске“ поремећаје на светском
финансијском тржишту који, преко
ниске цене бакра, задиру и у њихово
пословање.

Према речима в.д. директора
РБМ-а, **Витомира Миладиновића**,
управо на тим ставкама може да се
оствари највећа уштеда. – С обзиром
на то да и за индустриску струју
важи правило као и за ону која се
троши у домаћинствима, до даљег
ћемо дробљење радити само у трећој
смени, када је на снази трипут јефти-
нија ноћна тарифа. То је прва мера
коју смо увели у циљу рационализа-
ције пословања, а имајући у виду ка-
пациитет дробљења, нема бојазни да
се потребе које имамо неће задово-
љити радом само у трећој смени. На-
стојимо, с друге стране, да оспособи-
мо и покретну радионицу како вози-

ла не би за сваку ситницу ишла на
сервис и тако приштедимо и нафту.
Такође, због изузетно старе опреме
са којом радимо, што за последицу
има повећану потрошњу уља, купићемо
нова црева, дихтунге и све што је потребно како бисмо
спречили хронична „цурења“ – истиче
директор и додаје да, упоредо са спровођењем мера уштеда, Рудник
одржава просечну месечну производ-
њу од 390 тона бакра у концентрату.

- Са тако малом продукцијом, а
великим фиксним трошковима, про-
изводња тоне бакра у периоду ја-
нуар-септембар коштала наје 7.126
долара (тада је долар вредео 52 дина-
ра). Прошлог месеца смо дали 370
тона бакра у концентрату, 18 кило-
грама злата и 123 килограма сребра.
У исто време, са "Јужног ревира" је
скинуто и 205.000 тона јаловине. Узи-
мајући у обзир то што су и у Мајдан-
пек стигла два нова дампера, упоредо
са радовима на Јужном, кренули смо
и у раскривање "Северног ревира",
односно захвата „Долови 2“. Дакле,

Витомир Миладиновић

Прва руда са "Северног ревира" очекује се
у јуну наредне године

убудуће ће руду давати „Мали Пек 2“
на "Јужном ревиру", на североисточ-
ку тог лежишта радиће се и раскривка,
а са "Северног ревира" смо од но-
вембра почели да скидамо јаловину.
План је да месечно отуда дајемо од
250 до 300 хиљада тона раскривке,
како бисмо до јуна наредне године
успели да уклонимо милион и триста
хиљада тона овог материјала и да
дођемо до прве руде.

Иако су још у августу премашили
годишњи план раскривке, мајдан-
пекчи рудари неће посустати у том
послу. Намеравају да истим интензи-
тетом раде до краја године и да у но-
вембру са оба лежишта скину укупно
350 хиљада тона јаловине, а у децем-
бру још 100 хиљада више.

Г. Тончев Василић

Завршено пријављивање за социјални програм у мајданпечком ИПМ-у

Петина узима коверте

Сто шест радника, којима је до пензије остало до пет година, добровољно напуштају предузеће по моделу примењеном у крагујевачкој „Застави“. – Синиша Јеврић: Спровођењем социјалног програма убрзавамо приватизацију „Златаре“ и „Мегапласта“ и чинимо је извеснијом

"Златару"
напушта 91
радник

То кажем зато што је просечна нето
плата у ИПМ-у око 19.500 динара, а
таман ће толико месечно и остати
раднику који узме социјални про-
грам, када уплати здравствено и пен-
зионно осигурање. Наравно, отпрем-
нина у висини шестоструке репу-
бличке зараде је приде – рекао нам је
Јеврић.

За још један круг социјалног про-
грама у ИПМ-у су се одлучили како
би успели да се приватизују. Зато су,
по речима директора, и отишли у
Министарство економије и регионалног
развоја, и тамо питали да ли постоји
могућност да се оваква врста
социјалног програма реализује и у
Мајданпеку. Након разговора, у
ИПМ је стигао допис Министарства
са обавештењем да су добили "зеле-
но светло" за такав потез. И, тако је
све кренуло, а о томе докле треба да
се стигне, директор је казао: - Спро-
вођењем социјалног програма уб-

раћајемо приватизацију и учинити је
извеснијом. Тренутно, Индустија за
прераду метала запошљава 522 рад-
ника, а толики број радника на плат-
ном списку одбијаје је потенцијалне
купце. Са 106 људи мање, ситуација
ће бити другачија. Повољнију климу
за купце створила је и Уредба о допу-
нама уредбе о поступку и начину ре-
структуирања субјеката приватиза-
ције која им омогућава да продају
цену предузећа плате у шест
годишњих рата.

Једино предузеће из састава мај-
данпекче Индустије за прераду ме-
тала које је продато јесте Фарбика
електропроизвода (ФЕП). Фабрика
за прераду метала и пластике „Мега-
пласт“ има иза себе пет јалових лици-
тација, „Златара“ је прошла кроз је-
дан неуспешан тендери, а до краја го-
дине поново треба да буде објављен
глас за њену продају.

Г. Тончев Василић

Обавештење

Обавештавају се рударски инжењери, породице одсутних и премину-
лих инжењера, као и њихови пријатељи, да су у току припреме за друго из-
дање књиге са биографијама рударских инжењера под називом
РУДАРСКИ ИНЖЕЊЕРИ СРБИЈЕ У 19. И 20. ВЕКУ.

Колеге чије се биографије налазе у првом издању, сада имају
могућност да евентуалне нетачности, недоречености и недостајуће подат-
ке исправе и допуне и, у писменој форми, доставе на адресу аутора – Петар
Јовановић, 11070 Нови Београд, Нехруова 196/32, тел.011/2297-127;
е-майл: rater@eunet.yu.

Исто тако, пружа се прилика колегама чије су биографије, без обзира
на разлоге, изостављене у првом издању, да напишу своју биографију пре-
ма неком узору из прве књиге и пошаљу је на адресу аутора.

Примедбе, сугестије, допуне и нове биографије треба послати до
почетка децембра 2008. године. После овог рока неће бити могуће никак-
ве допуне и измене у тексту.

У нади да ћете и овог пута активно учествовати у овом нашем зајед-
ничком подухвату и да ће он бити успешно окончан, све најбоље жели Вам

Аутор

ИПМ. – Менаџмент мајданпечке
Индустрије за прераду метала је де-
ветнаестог новембра имао пуне руке
посла. Директор **Синиша Јеврић**
истакао је тада, у разговору за „Ко-
лектив“, да су управо завршили про-
грам економско-финансијске консо-
лидације предузећа и закључили ли-
сту радника који су се добровољно
пријавили за социјални програм.
Журе, казао је, како би на време по-
слали потребну документацију јер
рок истиче 20. новембра.

Запослени у ИПМ-у, односно у
преосталим двема организационим
целинама („Мегапласту“ и „Златари
Мајданпек“), којима је до стицања
једног од услова за одлазак у пензију
остало до пет година, добили су мо-
гућност да по "матрици" која је већ
примењена у крагујевачкој „Заста-

Производни резултати металурга у октобру

Поново смањеним капацитетом

Топионичари продуктовали 3.461 тону анодног, а електролизери 3.048 тоне катодног бакра. – Од почетка године 76 дана застоја у производњи због екологије и недостатка концентрата. – Очекује се помоћ Министарства заштите животне средине за санацију два електрофилтера у Сумпорној и једног у Топионици

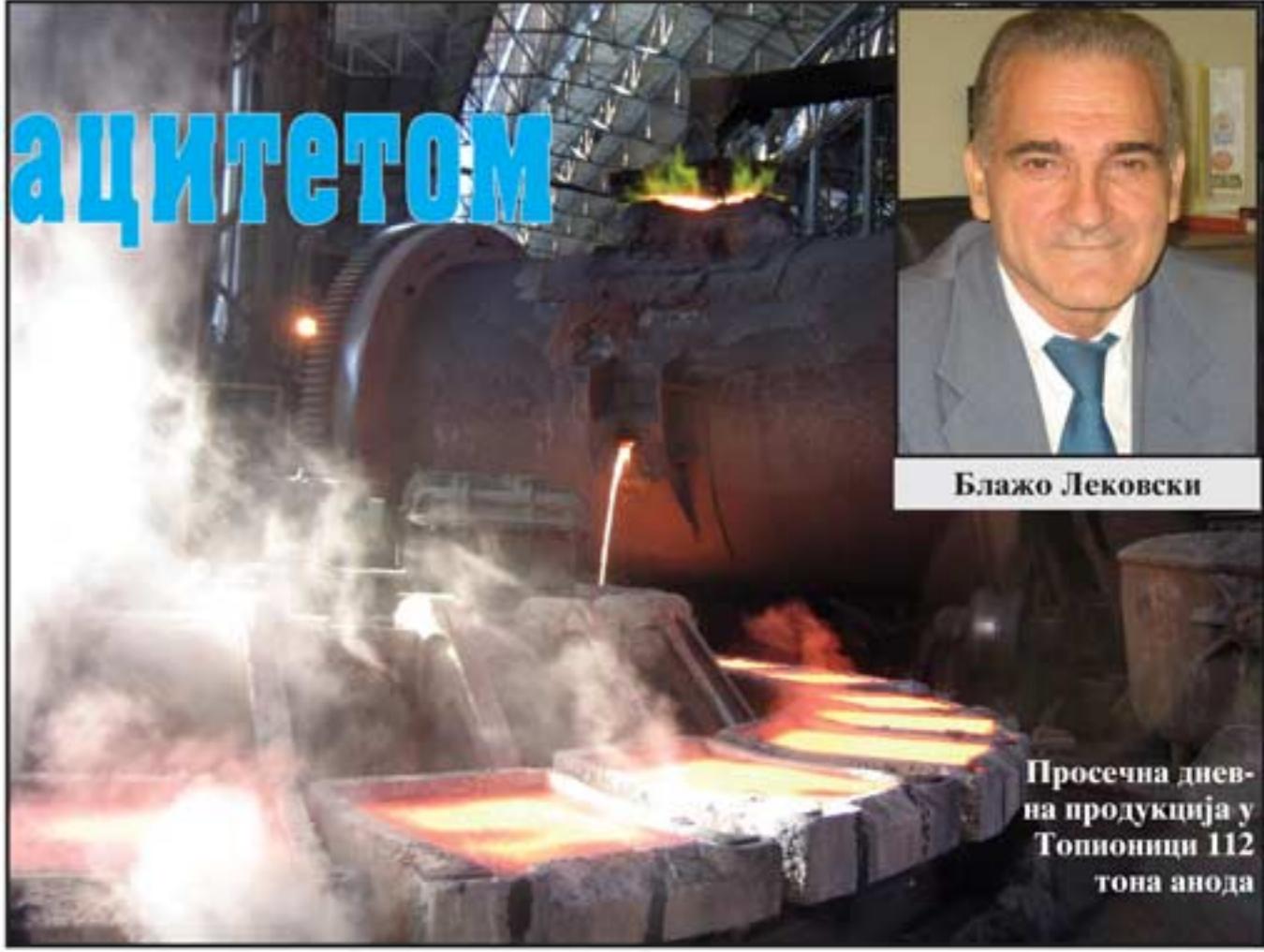
ТИР. – Топионичари су у октобру прерадили 19.843 тоне влажног концентрата бакра како домаћег тако и увозног. Од почетка месеца укупно је пристигло 2.885 тона метала (985 тона из иностранства). Укупан прилив метала од почетка године је износио 25.852 тоне, од чега 11.226 тона увозног, док је разлика од око 14.500 тона из басенских сировина, што представља однос 60 према 40 одсто у корист домаћег. Топионица је остварила просечну дневну производњу 112 тона анодног бакра (105 тона из концентрата, а остатак прерадом тзв. хладних материјала), па је октобар-

ски биланс достигао 3.461 тону или укупно 33.873 тоне од почетка године.

- Као и у претходним месецима, металургија није радила пуним капацитетом ни у октобру. Од почетка године имамо застој у производњи од 1.839 сати или 76 дана, што показује да смо од десет календарских месеци имали, практично, осам месеци рада. У структури застоја однос је пола - пола због екологије и недостатка концентрата бакра. Краћих застоја је било и услед ремонта у Топионици и Фабрици сумпорне киселине – истиче **Блажо Лековски**, в. д. директора ТИР-а.

Рапорт из Електролизе каже да је она у октобру произвела 3.048 тоне катодног бакра (27.895 тона од почетка године). У Златари се процес производње племенитих метала приводи крају током овог месеца. Одељење за производњу "плавог камена" је доста добро радило, с тим што су се нагомилале залихе због смањене употребе пестицида у овом периоду. И Фабрика соли метала је стандардна будући да у одређеном тренутку има повећану производњу сребро-јодида када се припремају противградне ракете, док су у другом то сребро-нитрати или антифриз за све потрошаче у РТБ-у, као што је случај ових дана.

У Фабрици сумпорне киселине производовано је 6.456 тона моноксидног хидрата. Проблема у пласману за сада

Просечна дневна производња у Топионици 112 тона анода

Мере штедње

- Да бисмо ублажили нагли пад цене бакра на светском тржишту, управо покушавамо да предузмемо мере и смањимо трошкове топљења, рафинације, производње сумпорне киселине и осталих производа ТИР-а. Када је реч о зарадама, за сада не рачунамо на ту варијанту. Међутим, потрошњу воде, употребу службених возила, презентацију, донације, донације, дакле, све што је практично могуће, а да се не одрази на процес производње, треба свести на најмању меру. Потребно је, такође, да се повећа радна и технолошка дисциплина, а смањи рад тзв. трећих лица осим тамо где сопственим снагама не можемо да урадимо. Све друго треба одложити за нека боља времена – поручио је Лековски.

нема јер су залихе сведене на мање од 5.000 тона, а очекује се да највећи потрошачи попут ИХП-а из Прахова и "Зорке" из Шапца преузимају договорене количине за наредну годину.

- Сваки застој у Топионици негативно се одражава на рад Сумпорне која је принуђена да дрогрева фабрику и троши нафту, опрема се све више хаба, а производња смањује. Овде је проблем што морамо да санирамо два мокра електрофилтера, као и електрофилтер у Топионици. Ту очекујемо помоћ Министарства за заштиту животне средине које нам је обећало средства, а реч је о милион евра. Тиме бисмо створили могућност да се повећа производња сумпорне киселине и, истовремено, смањи аерозагађење – наглашава наш саговорник.

За разлику од претходних месеци, Фабрика бакарне жице је у октобру солидно радила и достигла највећу

месечну производњу у овој години од 1.045 тона. До сада је овде производено 8.432 тоне, а до краја године очекује се 10.000 тона. Ливница бакра и бакарних легура неће моћи да оствари овогодишњи план од 5.000 тона будући да је за десет месеци успела да произведе тек половину те количине. И поред застарелости опреме и спростости процеса финалне обраде, Прерада метала бележи добре резултате у производњи водомера, мерних тела, топлотне и водоводне инсталације. За сада једино не ради Фабрика одливака у Жагубици, па се размишља о пресељењу радника и појединачних машина у Бор, како би се овде повећала производња. Транспорт ТИР-а је успешно обавио све услуге у железничком и друмском саобраћају и повећао учешће у превозу шљаке, као и Енергана која индустријски део снабдева топлотном енергијом.

J. Станојевић

Шта је показала провера примене ИСО стандарда у ТИР-у

Добро одржаван систем квалитета

Сертификовани погони уређенији и боље функционишу од осталих – каже М. Јовановић. – Екипа од 21 истакнутог и обученог интерног проверавача добро познаје процесе. - Ј. Стефановић: У осталим погонима треба организовати службу контроле у складу са овим стандардима. - Електролизу и Фабрику бакарне жице очекује ресертификација наредне године

ТИР. – Сертификационија кућа Југоинспект (YUQS) из Београда, 31. октобра, обавила је другу надзорну проверу примени ИСО стандарда у Електролизи и у делу заједничких функција ТИР-а. У извештају оцењивачког тима је закључено "да се систем квалитета примењује и одржава, а учињен је и одређени напредак у примени у односу на претходни период, посебно у делу контроле процеса и производа, као и у информисању".

- У сваком погону, плус заједничке функције, имамо најмање по две провере годишње. Оне су важне зато што показују стање система и, истовремено, представљају његову симулацију у екстерној контроли сертификационе куће. Имамо екипу од 21 интерног проверавача. Реч је о истакнутим, добро обученим кадровима који познају процесе, тако да смо до сада у свим надзорним проверама имали мало грешака, што је похва-

Јаша Стефановић

лио и YUQS. То показује да систем живи и да није само "мртво слово на папиру". Сертифицирани погони су нам уређенији и боље функционишу од осталих. Постоји још једна корист, а то је што више не може да се извози несертификован производ – каже Мирољуб Јовановић, координатор система квалитета у ТИР-у.

Јаша Стефановић, помоћник директора ТИР-а за квалитет, подсећа да је овај процес почeo још 1994. године. У мају 1998. сертифицирани су по ЈУС ИСО 9002 стандардима катодни бакар и дипформинг жица, а у новембру и сви ливнички производи. Наступиле су бурне године (1999-2002), када је изгубљен сертификат за ове производе, а у међувремену је дошло и до усвајања нових стандарда серије 9000. Због притисака иностраних купаца и других захтева тржишта, током 2004. и 2005. настављена је припрема за

увођење новог стандарда ЈУС ИСО 2001 који се примењује у производњи, развоју и сервисирању. Тако је новембра 2006. добијен сертификат за катодни бакар, а наредне године и за бакар-сулфат, бакарну жицу и ливничке производе.

- Овим стандардима посебно је потенциран тзв. процесни приступ, што значи да се процес изучава у детаље. У сваком моменту знамо какав је квалитет сировине, полу производа и производа. Мада имамо проблема са разноврсним сировинама, почевши од концентрата из иностранства различитог квалитета и хемијског састава, до сада нисмо имали притужбу или рекламију на производ од стране купаца. И код бакар-сулфата смо тачно одредили који је за пољопривреду, а који за индустрију у зависности од садржаја појединих хемијских елемената (олово, антимон). У осталим погонима треба

Мирољуб Јовановић

организовати службу контроле у складу са овим стандардима (улазна, контрола процеса и завршна). То смо планирали и за Топионицу јер дешава се да Електролиза добије аноде, а не зна њихов хемијски састав. Када би служба контроле функционисала и заједно са анодом ишао и сертификат, макар оне прве пробе, знали би каквом робом распољажу – нагласио је Стефановић.

Активности на овом плану овде не престају. Већ наредне године два сертифицирани погона – Електролизу и Фабрику бакарне жице очекује редовна ресертификација. То потврђивање сертификата представља не само доказ добро одржаваног система управљања квалитетом, већ и јасне политике пословодства и за послених да се достигнути ниво организације не запусти – закључио је Стефановић.

J. Станојевић

Синдикати о новом тендери и новој Уредби о продаји капитала и имовине на овај начин

Уредба искључила синдикат

Њене измене и допуне кажу да у тендарску комисију уместо синдикала „седа“ још један представник државе. – Алексић: Место које сам имао у тендарској комисији ни на који начин није угрожавало њен рад, па ни гласачку већину. – Навијалић: Држава преузима сву одговорност за резултате приватизације на себе. – Опремни ставови о трећем тендери за Басен: табор „независних“ поздравља нови покушај, а „самосталци“ сумњичави

РТБ. – Уредбом Владе Србије од 23. октобра ове године, „уређено“ је да у тендарским комисијама више неће бити представника репрезентативних синдиката субјекта приватизације. Једна од измена и допуна Уредбе о продаји капитала и имовине јавним тендером каже да се сада „у Комисију именују један предсјавник јединице локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације, један предсјавник субјекта приватизације и три предсјавника рејубличких органа“. Дакле, уместо синдикала, у комисију „седа“ још један представник државе.

Ако уредбу применимо на нови тендарски поступак за РТБ, то значи да се репрезентативни синдикати неће ништа питати, за разлику од претходна два, где је на првом члан комисије био **Драган Алексић**, председник JCO Самосталног синдиката, а на другом, његов колега **Милутин Неговановић**, председник Самосталног синдиката РББ-а. На њихово место, наредне године се сеће представник неког републичког органа (ресурсног министарства, на пример), јер се „одредбе ове уредбе примењују на јосићуке продаје друштвеној и државној каштила, односно имовине субјекта приватизације за које до дана сијућа на снагу ове уредбе није истекао рок за доношење понуџа“. Иначе, бројност овог тела није промењена тако да ће и даље о свему одлучивати петорка.

Алексић сматра да је доношењем ове уредбе погажена препорука Социјално-економског савета да се све

једно место које сам имао у тендарској комисији ни на који начин није угрожавало њен рад нити је мој глас имао неки значај. Без обзира на то што сам гласао против Купрома, био сам у мањини јер, поред представничка локалне самоуправе (који може, да кажемо, да са те позиције заступа интересе грађана, односно радника), ту је увек био и представник субјекта приватизације (у нашем случају директор предузећа), којег поставља Влада. Кад њему додамо још два представника државе, јасно је, вальда, да наша одлука никада не би могла да буде усвојена. Зато не могу да разумем безразложан страх од синдиката, јер, како да другачије да схватим овај потез, када већ не постоји образложење уредбе – каже он и додаје да је хипотетички, ипак, могуће да се поново у тендарској комисији нађе неки синдикалац јер Уредба прецизира именовање представника субјекта приватизације. – **И синдикаци су представници субјекта приватизације, није само директор** – поручује Алексић.

Искуство Милутина Неговановића, као члана тендарске комисије приликом другог покушаја продаје Басена, свежије је од Алексићевог, те се и разликује. – **С обзиром на то да нисам могао да у значајној мери утичем на рад тендарске комисије, бар сам се трудио да не служим као параван.** Зато и мислим да је добро што је оваква уредба донета јер, ако узмемо у обзир и чињеницу да нас сада чека тендер где неће бити соци-

У тендарској комисији више нема представника радника

представници ресорних министарстава, Агенције за приватизацију и приватизационог саветника, 6. новембра у разговору са нама, децидрано казали да вишака радника неће бити, можда је и боље да се ми не мешамо даље у процес. Тим пре, што не можемо да утичемо. Наша улога на претходним тендерима огледала се у прављењу што бољег социјалног програма, као саставног дела тендарске документације. Сада тога нема, па нема потребе ни да представник синдиката учествује у раду комисије. Доношењем ове уредбе Влада је на себе преузела сву одговорност за резултате приватизације.

Тендер у право време?

Коментаришући расписивање тендера за стратешко партнерство, у синдикату „Независност“ признају да су били скептични да ће се тендер уопште појавити. – **Сада, када је тендер објављен, могу само то да поздравим јер је политика нашег синдиката одувек била усмерена на окончање процеса приватизације.** То што је трећи тендер „пао“ у време суноврата цене бакра не би требало да утиче на његов исход јер нико не може да зна колико ће, рецимо, коштати тона бакра у јануару наредне године. Шта ако до тада бакар појефтини још више? – пита се Навијалић и додаје да

је задовољан и одлуком о спајању зависних басенских предузећа у једно, или и процентом власништва над РТБ-ом који је држава одлучила да задржи за себе.

Дијаметрално о истој теми размишља Драган Алексић, председник JCO Самосталног синдиката РТБ-а Бор, који каже: - **Мислим да трећи тендер неће бити „трена срећа“ за Бор јер сумњам да ће тражене инвестиције доћи у предвиђеном обиму.** Светска финансијска криза која за последицу, између остalog, има и пад цене бакра, одвратила је многе инвеститоре од њиховог посла. Многи су се примирili, повукли и чекају повољнију климу. Нама је, међутим, улагање преко потребно, а расписивањем трећег тендера опет улазимо у период чекања који може да потраје и пет-шест месеци. Нисмо задовољни ни процентом власништва који држава планира да задржи јер смо се одувек залагали за њено већинско (51%) власништво. Бакар је стратешка сировина којом треба да управља држава, пре свега, због многих прерађивачких фабрика у Србији које се ослањају на борски метал, а и због контроле монопола у овој индустрији. Да је држава задржала већинско власништво и радници би се осећали сигурније и били мотивисанији за рад.

Г. Тончев Василић

Трећи тендер без социјалног програма

одлуке које се тичу спровођења процеса приватизације у Србији доносе у договору са Владом и представницима пословодства и радника. – **Поред обећања да ће доносити законе, Влада опет влада уредбама! Није ми јасно зашто је таква уредба донета, а нема ни званичног образложења таквог потеза.** Гледајући из личног искуства, слободно могу да кажем да то

јалног програма, нема ни разлога да будемо тамо – тврди Неговановић и напомиње да ће синдикати свакако пронаћи начин да прате рад тендарске комисије и оцењују га.

И лидер синдиката „Независност“, Рудолф Навијалић сматра да доношење оваквог документа није лоше решење, а свој став овако образлаже: - **С обзиром на то да су**

Обавештење пензионерима РТБ-а

Басенски пензионери који живе ван Бора, а интересује их шта се догађа у њиховој бившој фирмама, могу послати редакцији листа своју адресу и поштом, бесплатно, добити „Колектив“. Адреса редакције је: Лист „Колектив“, Ул. Ђорђа Вајфера 29, 19210 Бор

Уредништво

Очекивања Басена од државе у заштити животне средине

Помоћ тамо где је критично

З. Милијић: С обзиром на изванредну сарадњу са Министарством животне средине и просторног планирања, очекујемо да се пронађе рационални излаз из ове ситуације, како би се значајно побољшао еколошки амбијент и решило историјско наслеђе. – За озбиљнији ремонт филтера и дела гасовода од Топионице до Сумпорне потребно милион и сто хиљада евра. – Кредит СБ за реализацију пројекта Регионални развој Бора почеће да се користи у јануару наредне године

РТБ. – Заседање радне групе за Бор, којој ће председавати министар животне средине и просторног планирања **Оливер Дулић**, заказано за 28. новембар у граду бакра, очекује се са значајном пажњом. Међутим, по речима мр **Звонимира Милијића**, помоћника генералног директора РТБ-а за екологију, стандард и квалитет, очекивања од доласка министра не само грађанства, већ и међународног Басена, су велика.

– С обзиром на наша искуства у сарадњи са Министарством животне средине и просторног планирања у последњих неколико година, очекујемо да се пронађе рационални излаз из ове ситуације, како би се значајно побољшао еколошки амбијент и решило историјско наслеђе, пре свега, оно које се односи на гасну фазу. Од 2005. године имамо „правила игре“ која је прописало Министарство. Реч је о Акционом плану за реаговање у случају акцидентних ситуација кога се експлицитно придржавамо. На основу резултата мерних станица, постоји процедура по којој сваки запослен у металургији тачно зна

Оливер Дулић

шта ће да ради. И поред тога, с обзиром на технологију и стање опреме, имамо енормна загађења у појединачним тренуцима на неким локацијама у граду у зависности од климатских услова. Ми дефинитивно не можемо да превазиђемо тај проблем без озбиљне реконструкције дела постројења, пре свега, филтера и гасовода из Топионице према Фабрици сумпорне киселине. Наша сагледавања казују да ће ти инвестициони захвата коштати око милион и сто хиљада евра, чиме бисмо повећали искоришћење SO₂ гасова и смањили њихову емисију. Наши металуршки стручњаци предвиђају да ће, уколико уложимо тај новац, ефекти повећања искоришћења SO₂ гасова бити минимално 15 посто већи него сада. То је у овом тренутку веома важно због пада цене бакра и укупне ситуације у којој се цео РТБ налази. Поншто немамо та средства, очекујемо и од државе да има рационалан однос и према нама и помогне тамо где је критично – истиче Милијић.

Наш саговорник још подсећа да је обавеза државе да санира историјска загађења у комбинату бакра. У том

Неопходна озбиљна реконструкција и мокрих електрофилтера у Сумпорној

делу очекује се да ће кредит Светске банке за реализацију Пројекта регионалног развоја Бора започети да се користи већ у јануару идуће године. Наиме, по најавама из ресорног министарства, до 15. децембра треба да буде изабран координатор целог пројекта за компоненту А (екологија), а током јануара и локална група која ће практично надгледати извођење радова. Представници СБ, током посете Басену 21. новембра, потврдили су такву динамику. Познато је, такође, да је Министарство формирало тим за Бор који треба да прати реализацију пројекта, па се у наредних пет година очекује значајно другачији амбијент од досадашњег.

– Што се тиче загађења унутар експлоатационог поља, веома добро су дефинисани и процењени сви аспекти животне средине. Тачно се зна и ко-

лико паре треба за њихову санацију, тако да смо у протеклим, а и у припреми за овај тендери, веома добро претресли све наше еколошки спорне тачке у технолошком процесу. Министарство је направило још један искорак ове године јер је 1. јуна уговорило израду студије „Елементи за израду стратегије заштите животне средине и одрживог развоја општине Бор – аспекти РТБ-а“ у чијој изради је у значајној мери учествовао и тим из РТБ-а. Очекујемо да ће и за испуштавање воде из Северног и Јужног ревира у РБМ-у, држава, такође, имати разумевања за тај веома озбиљан проблем имајући на уму клизиште у Јужном ревиру и последице које може да изазове – закључио је Милијић.

J. Станојевић

Обављен технички пријем „бране 1“ кривељског јаловишта

Дренажни бунар на "бране 1"

РББ. – Активирањем пумпи у дренажним бунарима на „круни“ и у подножју „бране 1“ кривељског јаловишта у присуству тројчане делегације Министарства за екологију предвођене **Зораном Вељковићем**, председником комисије за технички пријем, као и извођача радова, надзорног органа и РТБ-а, 12. новембра је стављена тачка на санацију овог објекта битног и са технолошке и са еколошке стране. У Руднику бакра Бор су задовољни и захвални што је поменуто Министарство, преко НИП-а, ово омогућило. Санација се тиче израде новог дренажног система за провирне воде које су отицале у Кривељску реку и уједно слабиле стабилност бране, тако да је постојала опасност од њеног пробоја.

Распитујући се за детаље овог, по многу деликатног подухавата,

код чланова комисије из редова Басена (у којој су били **Драгослав Симовић**, мр **Звонимира Милијић**, **Едвард Ерек** и **Димче Јенић**) сазнајемо да је изградњом два канала (једног са унутрашње, а другог са спољне стране) и две пумпне станице (једне у подножју, а друге у „круни“ бране), омогућено да се сва провирна вода акумулира и враћа натраг у јаловиште. Тиме се повећава његов водни биљанс, сигурност бране доводи на потребну меру, спречава загађење Кривељске реке и омогућава надвишење „бране 1 и 2“ за још 35 м. Овим је омогућен и континуитет производње у руднику „В. Кривељ“ наредних седам година пошто у новом акумулативном простору може да стане још око 50 милиона кубика јаловине. Завршетком овог пројекта отклоњени су сви проблеми везани за могући ацидент услед пробоја брана и ство-

рен реални услови за сигурност околног живља.

Комплетан пројекат санације брана 1, 2 и 3, заједно са санацијом колектора испод флотацијског јаловишта, кошта око два милиона евра и финансиран је из НИП-а, а под покровитељством Министарства за заштиту животне средине. Санацију колектора пројектовао је „Енергопројект“, радови су у завршној фази (изводи их „Геосонда“), или њихово окончање зависи од водостаја Кривељске реке. Како нам је објашњено, колектор се санира методом која се разликује и бржа је од класичног бетонирања. Бетонски сегменти припремају се напољу, а онда угађају у колектор, инјектира-

Активирана "брана 2"

њем помоћу специјалне масе, и премазују заштитним материјалима. У току је и истраживање терена бушењем за израду новог тунела испод јаловишта којим би се Кривељска река пребацила на своју десну обалу у чврсту стенску масу и онда би се колектор избацио из употребе. Овај подухват је у програму финансирања Светске банке.

Љ. Алексић

Двадесет први српски симпозијум о ПМС-у са међународним учешћем

Сиромашне руде траже велико знање

Само развој струке води ка јефтиним, а квалитетним концентратима – рекао је проф. Душан Салатић, творац многих технологија и ревидент бројних пројекта. – Благоје Спасковски, нови в.д. директора РТБ-а: Могу вам обећати много зноја у настојању да производимо бакар конкурентан светском. – Проф. З. Марковић: Млади нерадо студирају рударство чак и у земљама где се оно добро плаћа

БОР. - Бакар ће врло брзо поново наћи своје место, своју цену и бити један од главних метала. А, што се тиче саме припреме минералних сировина као струке, с обзиром на то да су лежишта бакра све сиромашнија, једино њен даљи развој може нешто да пружи. И раније се радило, а сада још више, на новим методама којима би се јефтиније добили квалитетнији концентрати који се касније, уз мање трошкове, могу прерађивати у топионицама. Басен Бор је сада, као и цело наше друштво, индустрија, запао у кризу. Тешко је време, а некако се и не сназлимо. Нисмо нашли праве партнere који би се укључили, помогли нам да превазиђемо проблеме транзиције и зато ће све ово можда још мало да потраје, али је сигурно да ће РТБ Бор у будућности бити оно што је некад био, ако не и бољи.

Овако др Душан Салатић, професор РГФ-а у пензији, почасни председник комитета за ПМС, члан наше Инжењерске и три иностране академије наука, види судбину РТБ-а и улогу припреме минералних сировина као струке. Њени актери, њих стотину, од 4. до 6. новембра били су у Бору да представе најновија истраживања и праксу кроз 57 научних радова из Аустралије, Аустрије, Чилеа, Бугарске, Румуније, Чешке, Словачке, Турске, Македоније, Словеније и Србије.

Подсећајући да се одржава на 105. годишњицу рударења у Бору, скуп је отворио заменик председника општине Бор Драган Жикић а, уз

Душан Салатић

берза у Лондону, Њујорку или на Истоку, и да ту нема много филозофије, Спасковски је нагласио да је Басен производио и да ће произвести само економски вредну робу са онаквом ценом коштања какву светска пијаце подноси.

Једино што вам могу обећати и што ми је обавеза да у овом времену разоткријем јесте све оно што се

Технички факултет предао документацију за акредитовање „по Болоњи“

Једанаест студијских програма

На металургији, технологији и менаџменту акредитују се основне, дипломске (мастерс) и докторске студије, а на рударству само прва два нивоа. – Прописано је све, а највећи проблем биће како првићи, пре свега, наставнике на промене које произилазе из докумената

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ. - Са видним оптимизmom декан ТФ Десимир Марковић и екипа професора и студената свих катедри, предвођена проф. Живаном Живковићем, председником комисије за квалитет, представила је новинарима 4. новембра документацију за акредитовање ове високошколске установе по правилима „Болоње“. Реч је о материјалу од око 20.000 страница, смештеном у 30-ак класера и на трипут више дискова, који је достављен ресорном министарству. Он се односи на 11 студијских програма и акредитацију свог факултета као установе. На три нивоа – основном, дипломском (ма-

стерс) и докторском – акредитују се студијски програми за металуршко и технолошко инжењерство и инжењерски менаџмент, док се на рударском акредитују само основне и дипломске студије. Очекује се да за пет година настану услови да и „рудари“ акредитују свој програм докторских студија. Важно је рећи да без акредитације докторских студија високошколска установа не може бити факултет, већ само висока стручновна школа.

Свакако испуњавамо услове за акредитацију докторских студија на поменута три програма и очекујемо да будемо признати као факултет – уверен је проф. Марковић. - Ово је била прилика да коначно уредимо сва наша акта и испунимо захтеве закона

професора Салатића, почасног председника Организационог одбора, иначе творца многих технологија и ревидента бројних пројекта, присутне је поздравио и Гувен Онал председник Балканске академије за ПМС са Техничког универзитета у Истамбулу, најавивши следећи скуп додогодине у Букурешту. Присутне у ЈП „Спортски центар“, где је скуп одржан, поздравили су проф. др Предраг Лазић (РГФ) и др Љубиша Андрић (ИТНМС), потпредседници поменутог Одбора, проф. др Десимир Марковић (ТФ) и проф. др Властимир Трујић (ИРМ) у име својих кућа као организатора и саорганизатора. С великом пажњом саслушан је и први (по именовању) јавни наступ новог в.д. директора РТБ-а Бор Благаја Спасковског.

Обраћајући се присутним он је изразио очекивање да ће многи од њих својим знањем помоћи да се ово тешко време за иначе ниску производњу бакра, чија је цена са 9.000 долара пала на 3.900, што без болније превазиђе. Подсећајући, између осталог, да бакар није роба борске пијаце, већ

обраћајући се присутним он је изразио очекивање да ће многи од њих својим знањем помоћи да се ово тешко време за иначе ниску производњу бакра, чија је цена са 9.000 долара пала на 3.900, што без болније превазиђе. Подсећајући, између осталог, да бакар није роба борске пијаце, већ

Гувен Онал

– У нашој земљи уочава се стагнација за време ове кризе. Цена бакра и обожењих метала је пала, али у свету још није одела сву популарност рударства у смислу профита. Међутим, и наше и светско рударство има још један проблем, а то је да млади не желе да га студирају. Чак и у земљама где се оно добро плаћа, избегавају те студије. Пријемљиви им је менаџмент и неке друге струке. Иначе, ПМС као струка интензивно покушава да оживи и једно ново подручје, а то је третман отпада, првенствено рудничких, јер то су отпади у највећим количинама, што ми у Бору свакодневно гледамо. Наравно, циљ прераде тих отпада и њихово депоновање на боља места јесте и неки финансијски ефекат.

На крају рецимо да су фирме METSO MINERALS (светски лидер у производњи дробилица) и LECO (лабораторијска опрема најновије генерације) представиле своје производне програме.

Љ. Алексић

у погледу примене Болоњске декларације да сваки студент има своје „радно место“, да буде тачно одређен број студената по групама, да свака група има свог наставника и асистента. За овим следи примена преко 30 нових правилника и болитак за студенте у смислу да ће бити прописано све – од уписа до дипломе.

Пошто је велики број факултета ушао у процедуру акредитације, на ТФ резултатат очекују с пролећа. Истичу да су испунили све основне услове, а први је број наставника (са оптерећеношћу испод шест часова недељно). Троје од њих има висок индекс цитирања у међународним часописима, а већина и услов да буду ментори на докторским студијама. ТФ има и довољан број асистената (оптерећених са 7,8 часова од стандардних 10), а и скоро двоструко

више (брuto) простора по студенту (7,8 m², а стандард је четири).

– Ово је био огроман посао и повољан за нас у Србији – додаје проф. др Живан Живковић. - Међутим, имали смо прилику да чујемо како је оваква „мобилизација“ на европским и америчким универзитетима приликом акредитације сасвим нормална на сваких пет година. Ако смо схватили да ово радимо само због акредитације наше куће, онда је то грешка јер ми смо овде због студената. Ово је квалитетиван скок у организацији факултета и оно што следи је промена наставника. Другим речима десиле су се промене, а да би оне могле да се примене, морамо да се променимо и ми. Отуда је највећи проблем бити како првићи, пре свега наставнике, на промене које произилазе из потпуне примене докумената.

Љ. Алексић

Привредна кретања у борском и зајечарском округу за осам месеци

Извоз растао брже од увоза

То је идеал сваке економије, мада цифре нису велике као некада, РПК Зајечар настоји да помогне и малим и великим фирмама да повећају конкурентност – рекао је Братислав Ђорђевић, њен председник, на седници УО Коморе одржаној у Бору. – Рудник бакра Бор предложен за годишњу награду Привредне коморе Србије

РТБ. – Добра сарадња РТБ-а Бор и РПК Зајечар која се, како рече њен председник **Братислав Ђорђевић**, труди да као институција са све већом проходношћу код Владе, а и другим каналима коморског система, помогне Басену, потврђена је 23. октобра одржавањем Управног одбора Коморе у генералној дирекцији РТБ-а. Том приликом размотрена су осмомесечна привредна кретања у региону, за годишњу награду Привредне коморе Србије, као појединач, предложен **Драган Николић** (дугогодишњи директор „Житопромета“), а

као привредно друштво **Рудник бакра Бор** (за повећање производње бакра).

Размотрено је и пословање Коморе, а у светлу њене даље улоге подржано и неколико иницијатива. Најпре, да се отвори тзв. Тимочки излог у Београду као нека врста промотивне канцеларије овдашњих општина и привреде, а потом и да се додгради раван кров зграде Коморе у Зајечару како би се добио простор за одржавање већих скупова и презентација, уз могућност симултаног превођења. Због очигледних потреба,

актуелизовано је и активирање канцеларије РПК у Бору. Представнике тимочеке привреде поздравио је до-скорашњи в. д. генералног директора РТБ-а Бор **Миодраг Џонић** укратко их упознавши са аспектима светске кризе који погађају РТБ, као и са мера-ма које се планирају да би се опстапло. Имајући у виду цену бакра и бројне банкроте банака, он није изразио оптимизам да ће Басен и овога пута наћи стратешког партнера.

Статистички подаци о индустријској производњи у региону (Борски и Зајчарски округ) за осам месеци ове године, који су тада изнети, кажу да је, у односу на исти прошлогодишњи период, повећана за 11,4 одсто, а само за август 13,2 одсто. За исто време у Србији је порасла за 3,1 одсто, али је у августу опала за 4,4 процента. Запажен раст на нашем подручју остварен је, пре свега, захваљујући рударству - за 20 процената. Исти пораст има и енергетика, док су прерађивачи повећали производњу за 7,7 одсто. Код најважније индустријске гране – производње бакра – за осам

месеци је остварен раст од 12,7 одсто, а само за август (у односу на исти месец 2007.) он је 21,9 процената!

Извозно-увозни резултати у истом периоду бележе већу динамику, па укупан извоз са подручја Коморе износи 236,5 милиона долара, што је повећање од 49,3 одсто. Извоз са подручја Борског округа је 192,2 милиона долара, са повећањем од 58,5 процената и учешћем у укупном извозу региона од 81,3 одсто, што је, захваљујући бакру и полу производима од њега, већ традиција. Овдашњи извоз растао је брже од републичког за 9,4 процената, а у укупном билансу Србије учествује са 1,6 одсто. За исто време евидентиран је и увоз вредан 254,8 милиона долара или 30,9 одсто већи него лане, од којег на Борски округ отпада 203,9 милиона долара, или 26,4 одсто више. У укупном увозу Републике регион учествује са 1,6 одсто, а треба рећи да свега четири фирме „носе“ 75 одсто тимочеког извоза и увоза.

Љ. Алексић

Одржан трећи сајам запошљавања у Бору

Активно тражење посла

Учествовала 32 послодавца која су изразила потребу за 94 радника различитих профиле. – Велико интересовање за програме обуке у организацији басенског Транзиционог центра. – Два прошлогодишња сајма у Бору посетило 1.380 незапослених, од којих су 239 дошли до радних места

БОР. – Републичка Влада почетком ове године усвојила је програм активне политике запошљавања у Србији за 2008. Њени приоритети јесу развој флексибилног и ефикасног тржишта рада, привредни раст и развој пословног амбијента и пораст стопе запослености од 1,5% годишње. У том циљу биће побољшане мере, посебно one усмерене на ризичне категорије незапослених попут особа са инвалидитетом, припадника етничких мањина, лица старијих од 45 и 50 година, самохраних родитеља, избеглих и расељених лица. Предвиђено је да се уз њихову помоћ ове године отвори и до 70.000 нових радних места у Србији. Једна од мера јесте и сајам запошљавања као посебан облик непосредног контакта између послодавца и незапослених, и овом приликом пожелео бих и једним и другим да остваре своје намере – истакао је **Миле Новачикић**, начелник одељења за стратегију, планирање и анализу у Сектору за запошљавање Министарства економије и регионалног развоја, отварајући сајам запошљавања 29. октобра у ЈУ „Спортски центар“ у Бору.

На сајму су учествовала 32 послодавца која су изразила потребу да за- после 94 радника различитих профила. Највише њих (22) је тражио АТБ ФОД, затим „Станчић“ (13), „Петро-

вић - Металоградња“ (осам), „Метали 1992“ (четири), „Лак-жица Заштита Бор“ (три) и остали по двојицу или једног радника („Simpec“, „Ивко - метал“, „Албо“, „Асторија“, „Ravi-con“, „Нијанса“, „Natural house“, „Дрво декор“, „Лане“, „Бордер“, „Плато“, „Грање“, „Крокус“, „Див-пласт“...). Презентацију на сајму имали су и Центар за транзицију запослених у РТБ-у, Техничка школа, Ресурс центар и Агенција за развој малих и средњих предузећа из Бора.

-Наш Центар је био присутан на сајму запошљавања управо да би по-нуђио своје услуге и убудуће би требало да будемо један од сталних учесника. Педесетак посетилаца је попунило наше упите и показало интересовање за неку од обука које организујемо. Планом ТЦ-а за 2008/2009. годину предвиђено је 11 програма и то еколошких (ремедијација, рекултивација, рециклажа и мониторинг), пословних (самостално вођење пословних књига и пословни администратор), производно-занатских (електрозаваривачи, геобушачи, грађевинска керамика, суве градње, сервиси рачунара, фискалних каса и клима уређаја) и услужних (косметичари). Њима би требало да се обухвати укупно 120 полазника – рекао је **Драган Рајићевић**, координатор басенског Транзиционог центра.

Овај сајам, који је организовала борска филијала Националне службе запошљавања, био је посеченији од претходних јер се процењује да је близу 600 њих дошло да потражи ухлебљење. Иначе, два прошлогодишња сајма запошљавања у Бору посетило је 1.380 незапослених лица, од којих су 239 дошли до радних места.

Ј. Станојевић

Конференција за новинаре у Борском округу

Здраво радно место - добро за вас

Од 20. до 24. октобра обележена Европска недеља безбедности и здравља на раду. – За девет месеци ове године у Борском округу забележено 12 повреда на раду, од чега једна смртна. – Оштре казне за послодавце који не донесу акт о процени ризика

БОР. - Од 20. до 24. октобра обележава се Европска недеља безбедности и здравља на раду. Тим поводом, Министарство рада и социјалне политике, посредством својих одељења инспекције рада у свим окрузима у Србији, укључило се у ову кампању чији је циљ да се послодавци, запослени и представници синдиката информишу о акцијама које спроводи Европска агенција за безбедност и здравље на раду – рекао је **Синиша Пуљеновић**, начелник Борског управног округа, 22. октобра, на конференцији за новинаре поводом ове кампање.

Јасминка Везовић, шеф Одсека инспекције рада за Борски округ, истакла је да европска кампања, која се одвија под sloganom „Здраво радно место, добро за вас – добро за наш посао“, има за циљ смањење броја повреда на раду и професионалних оболења путем боље процене ризика превасходно у високо-ризичним секторима, као што су грађевинарство, пољопривреда и хемијска индустрија.

-Наш циљ је да се повећа свест послодавца одговорности, значају и практичној потреби процене ризика на радном месту, како би се дешавало што мање повреда. Ово тим пре што су за девет месеци ове године у Србији урађена 894 инспекцијске надзоре, од чега је пријављена 31 смртна повреда, 724 тешке, 21 колективна и 118 лаких. У Борском округу забележено је 12 повреда на раду (11 тешких и једна са смртним исходом) – навела је Везовић.

Милан Уруговић, инспектор рада, говорио је потом о примени мера прописаних Законом о безбедности и здрављу на раду, посебно одредби које обавезују послодавца да донесе акт о процени ризика, односно да предвиди могућност настанка повреда, оболења или оштећења здравља запослених услед опасности. Овај акт истовремено треба да утврди начин и мере за њихово отклањање, уз обезбеђење финансијских средстава за његову примену. Уколико послодавац не донесе акт о процени ризика, за то је прописана прекрајна одговорност и велике казне – за правно лице она износи од 800.000 до милион динара, а за одговорно лице од 400.000 до 500.000 динара, колика је и за предузетнике. **Углавном смо до сада деловали превентивно, тако што смо доносили решења којима смо налагали послодавцима да то учине** – истакао је Уруговић.

За додатне информације грађани се могу обратити Одсеку инспекције рада, сваког радног дана, од 8,30 до 16,30, а и на телефон **030/458-065 (Бор)**.

Ј. Станојевић

Реч срчњака

КАКО СЕ ГРЕЈАТИ У БОРУ

Од почетка топлификације Бора (седамдесетих година 20. века) поставља се питање по којој се цене греју његови грађани, који начин је најповољнији и да ли се Борани који су прикључени на даљински систем греју најефтиније у Србији. У вези са тим урађен је преглед потрошње топлотне енергије по енергентима за стан грејане површине у основи од 55 квадратних метара (узето условно). Као енергент је узет угља из рудника Соко, Костолац, Лубница, Бановићи (БиХ), угља из Русије, течно гориво, природни гас, огrevno дрво и грејање

9.182,29 динара, за грејање на електрични котао 8.186,23 динара, грејање природним гасом 6.071,68 динара, а ако се користи руски или угља из Бановића грејање је изнад 4.000,00 динара. Овде нису узети трошкови амортизације и одржавање уређаја за грејање, као ни трошкови складиштења и дотура горива, одржавања ватре и изношења пепела. На седмом месту, по трошковима заједно са одржавањем и руковањем, налази се систем даљинског грејања. Затим следи грејање на домаћи угља, огревно дрво и најефтиније је грејање са

Air Condition-om (популарно назване "климе").

За смањење потрошње енергената потребна је, најпре, добра термоизолација објекта. Истраживања су показала да је код добро изоловане куће цена грејања нижа за 66% у односу на класично зимдану. Ова инвестиција се исплати за 4,8 година и држава треба да стимулише термоизолацију објекта кроз кредитирање грађана и донације. И увођењем плаћања

услуга топлификације на основу мерења стимулисали би се корисници на рационално газдовање енергијом.

Плаћање услуга грејања према површини стана ставља у неравноправан положај станара јер је њихова јединична потрошња топлоте мања. Праведније би било, ако већ не постоји мерење утрошене топлотне енергије, плаћање по јединици запремине грејаног простора или да се код одређивања цене пође од инсталисане снаге и потребне количине топло-

те. Такође би имало ефекта и увођење редукованог грејања (канцеларија, школа и слично) у време нерадних дана. Пракса да се грејање искључује неплатишама није најцелисходнија јер се искључени простор греје од суседних станови (мада не и доволно) и троши топлоту коју нико не евидентира. За потрошаче који троше више од 1600 kWh електричне енергије месечно (црвена зона) препоручује се уградња мерних група. Оне коштају око 500 евра, а њиховом уградњом трошкови могу да се преће у односу на уобичајене бројаче.

Даљинско грејање у градовима Србије више није најефтиније. Досадашња пракса је показала да је основ-
на

Миланче Митовски

менаџмент топлана подразумева покривање свих трошкова, без вођења рачуна о ефикасности грејања сваке врсте. Кад је реч о централној припреми топле потрошне воде, она је заступљена у више градова у Србији. Њена цена (у динарима по кубном метру) у Београду износи 58,22, у Новом Саду 113,95, а у Бору 250,00. У неким топланама степен наплате је око 50% и по аутоматизму такве топлане су неликвидне. Због тога, уколико се наплата не може реализовати редовно, треба је убрзати уз помоћ судске принуде.

Такође, бољом контролом изградње објекта и строгим поштовањем техничких услова за пројектовање и градњу зграду, одржавањем квалитета напојне, котловске и воде у вреловодима (секундар и кућне инсталације) смањиће се корозија (кисеоничка, водонична и електрохемијска) делова система даљинског грејања, продужиће се век опреме и побољшати енергетску ефикасност система.

Др Миланче Митовски,
дипл. инж. маш.

на даљински систем ЈКП "Топлана" Бор. Рачун је изведен за референтну грејну сезону у трајању од 193 дана, просечну температуру спољњег ваздуха од 3,5°C, пројектну температуру спољњег ваздуха -15°C, број степен-дана грејања 3188°C-дан и грејање, у просеку, 10 сати дневно.

Рачуница показује да за грејање стана исте површине у којем уместо радијатора стоје пећи на лож-уље грађани треба да издвоје месечно 15.305,30 динара, грејање на ТНГ

услуга топлификације на основу мерења стимулисали би се корисници на рационално газдовање енергијом.

Плаћање услуга грејања према површини стана ставља у неравноправан положај станара јер је њихова јединична потрошња топлоте мања. Праведније би било, ако већ не постоји мерење утрошене топлотне енергије, плаћање по јединици запремине грејаног простора или да се код одређивања цене пође од инсталисане снаге и потребне количине топло-

ни предуслов за функционисање ових система само повећање цена грејања, при чему се изостављају унутрашње резерве попут дугорочне стратегије инвестиционог одржавања, подизања енергетске ефикасности СДГ и поштовања стандарда о броју запослених у топланама. Јавна набавка опреме и енергената мора бити строго контролисана, а код формирања цена грејања и њиховог упоређивања треба водити рачуна и о врсти горива. Појам економске цене грејања је изгубио важност, јер под тим појмом

ТЕХНИЧКИ ФАКУЛТЕТ. – На старом борском јаловишту (иза ЈКП "З. октобар") почетком новембра засађено је по 100 једногодишњих садница багрема, дивље трешње, храста китњака, јасена, платана, питомог кестена и смрче. Она, као четиначка врста, боре спречава развејавање прашине, док лишћари брже стварају земљиште. Овај посао обавило је, у оквиру јавног рада, десетак незапослених Борана, а према пројекту и инструкцијама Техничког факултета (Бор) и Шумарског (Београд). Њихов циљ је да мултидисциплинарним приступом дођу до резултата који ће их квалифиkovati за садирање великих површина. Јер, само старо борско јаловиште са три поља јаловиштем рудног тела "X" заузи-

ма 125, док је кривельски јаловишни комплекс чак 235 хектара!
-Сем неприхватљивог изгледа, сва ова јаловишта – каже др Грозданка Богдановић, доцент на ТФ - јесу и велика претња животној средини због загађења вода, ваздуха и поново земљишта. Имајући то у виду, Смер за минералне и рециклажне технологије пријавио је, и одобрен му је, овај поројекат јавног рада којим треба да се сазна које биљке најбоље успевају на таквом терену да бисмо се припремили за будуће радове. Сматрамо да смо ми Борани ти који, првенствено, треба овим послом да се баве. А, да би све било потпуно стручно, ангажован је и Шумарски факултет из Београда који је почeo од обуке радника како да најбоље ураде овај посао на незахватном терену.

Садњом је руководио Стеван Дожић, редовни професор на Кате-

Технички и Шумарски факултет на пројекту рекултивације деградираних терена

Биљем "лече" јаловиште

У оквиру јавног рада, на коме је ангажовано десетак незапослених Борана, засађено по 100 једногодишњих садница седам дрvenaстих врста да би се видело које од њих су најпогодније у ове сврхе. – Обична салата никла и потврдила да терен није толико агресиван

дри за мелиорацију Шумарског факултета, наглашавајући да овде еколошки приступ мора бити сасвим другачији, пошто је оно што је од природе дато у Бору драстично изменјено. Први закључци очекују се на пролеће на основу тога шта се од садница буде примило. Али, оцене ће бити још далеко од правих који се стичу после пет-шест година када се види напредовање биљака. Иначе, прве провере огледног поља сејањем обичне салате показале су да терен није толико агресиван јер је салата после неколико дана никла и доволјно порасла (наравно, није за јело).

-Свака од засађених врста има одређен "задатак" и могућности – каже проф. Дожић. - Њима желимо да на јефтин начин створимо земљиште како би после низа година ту могло поново нешто да се ради. Такође, од врста које овде садимо не желимо да правимо неке производе за исхрану, грађевинарство... Оне нам служе само да поправимо земљиште, што је један од најтежих услова. Садићемо их на пет-шест начина и пратити. У делу огледа ко-

ристиће се и муль из Борског језера да би се видело са чим се све може ради. Надамо се да ћемо испоставити основне принципе рекултивације и терен постепено вратити у прећашње стање. Ту, наравно, не могу да се створе високопродуктивне површине јер су за то потребне велике инвестиције. Ми жељимо, пре свега, да заштитимо терен, да га на неки начин конзервирамо, а биљке ће радом стварати услове за потпуно са-нирање.

Наглашавајући смишој јавних радова да се људи који немају адекватно образовање упосле бар неколико месеци, проф. др Родољуб Станојловић (ТФ) додаје да стотине хектара на различите начине деградираног земљишта у Бору тражи и различит третман. На овом малом примеру ТФ жељи да види како треба да се ради да би се у рекултивацију великих површина кренуло са успешноћу од преко 80 процената, какву подразумевају финансијери из европских фондова.

Љ. Алексић

Друга књига Бојана Димитријевића

„Бела мачка“

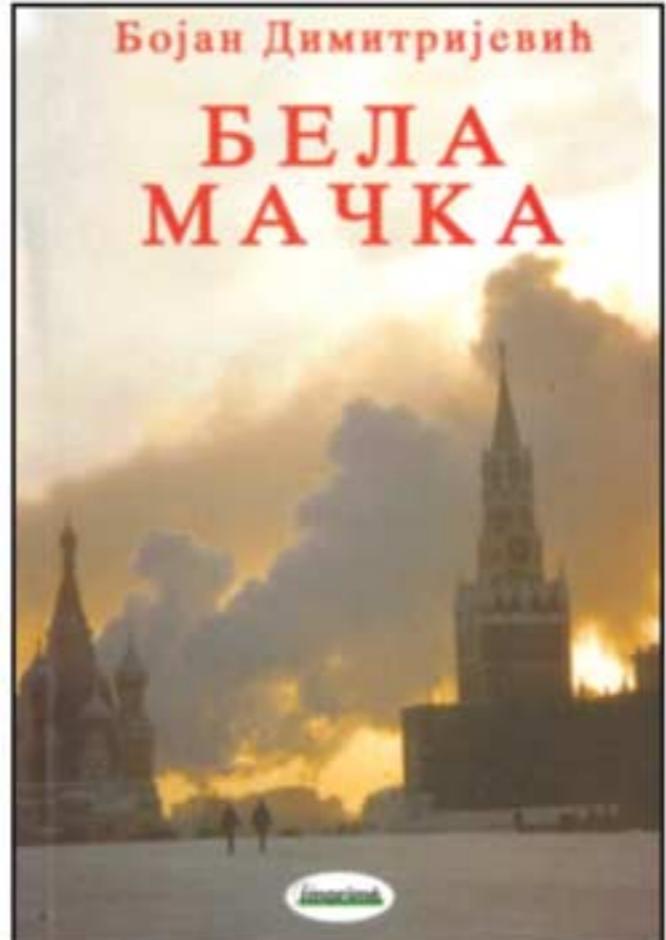
Под овим насловом, који иначе симболизује невољу, крије се романсирано приповедање „ненаметљивог, али сугестивно заразног аутора“ о покушају да се срећно живи

Бојан Димитријевић

Друга књига нашег суграђанина **Бојана Димитријевића**, иначе запосленог у Ливници бакра и бакарних легура, „лепи“ вас својом причом попут филма чије вам секвенце случајно допру у очи док пролазите поред телевизора, а онда седнете и одгледате филм до kraja. То је, свакако, спонтано признање ономе што сте гледали, односно прочитали, за оно што јестало у вами када сте склопили две танке корице између којих је 101 страна исповести главног јунака Филипа Рашете.

Отуда није чудо што рецензенту, проф. **Николи Ђурђевићу**, не промиче филмски крој и дomet ове књиге у издању нишке „Имприме“ (која, узгред рецимо, није била на висини задатка). Ђурђевић с правом указује на универзалност главног јунака који не тражи, већ добија своју судбину као нежељени поклон у хаосу овога света неприхватљивих и до бесмисла зараћених учења. Његова је прича о нечему чега нема, а у њему живимо. То је прича о васпитању, оцу, достојанству – драматика беде и поравнања рачуна – она је покушај да се живи. Јер, све лакше се може рећи да је обичан човек (србин) нашег доба до те мере слабашан и „изрелативизован“ да више и не постоје идеје којима би се могао извући из вртлога последњих деценија, па тако лебди као у бестежинском стању.

уверљиво су виђене и драматичне де-ведесете године када се за месечну плату куповало пет кокошијих јаја, са ратишта стизали ковчези другова из детињства, а на фабрике кренули катанци.

Л. Алексин

Сећање

27. новембра 2008. године
навршава се тужна година од када
није са нама.

Негослав М. Живковић из Бора

Толико много љубави, племенистости и топлине било је у теби. С љубављу коју смрт не може да умањи и неизмерном тугом коју време не може да излечи, чуваћемо те вечно у

— 1 —

Борски блогери о online издању „Колектива“

Подршка преко интернет мреже

„Можете ви да се не бавите Интернетом, али он се већ бави вама!“ Да је ово ноторна истина, редакција „Колектива“ уверила се муњевим брзином. Наиме, и пре него што је online верзија листа званично „пунута у рачунарске воде“, они који њоме искусно броде су дошли до њорски блогери, који одавно већ носе епитет најутицајнијих, уписали су је „електронске дневнике“ и вест о новом басенском „чеду“, online и њу најстаријих привредних новина у земљи. На тај начин, гласило комната бакра је, без икакве рекламе и помпе, добило добар маркетинг на странама најпосећенијег борског web портала (www.bor030.net), односно на тамошњем блогу(www.blog.bor030.net) где је информација „линивана“ са другог приватног блога (www.opstinabor.com/blog).

Блог феномен је, без сумње, изменио Интернет какав је био пре неколико година. Као нови светски медиј, постао је једна од његових покретачких снага. Популарност му не опада, штавише, број блогера и блог публике из дана у дан се множи. Примена му је широка, тако да више не постоји тема која није „покривена“ блог уносима. Данас многи Борани воде дневнике на Webu, уместо у свесци. Бележе тамо најактуелније вести у реалном времену, своја искуства, импресије, тајне, песме, приче, вицеве, рецепте...

Овај нови облик изражавања је највећу пажњу привукао због тога што оставља могућност да посетиоци искажу сопствени став о теми која се „обрађује“, али и због једноставности употребе, забаве и интерактивности. Тако је и вест о online верзији „Колектив“ (www.rtb.rs/kolektiv) прокоментарисало 10-ак блогера. Ако се узме у обзир уврежено мишљење о блогерима као специфичној фели људи (који, углавном мишљење износе под ником/надимком, а ретко иза онога што напишу „стану“ именом и презименом), коментари упућени на адресу басенског листа су позитивни и охрабрујући. Преовладавају добронамерне критике а има и предлога да будемо још бољи.

Хвала за подршку преко мреже!

Г.Т.В

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

1	2	3	4	5		6	█	7	8	9	10	11	12	13
14					█	15	16							
17				█	18				█	19				
20			█	21				█	22			█	23	
█	█	24	25				█	26				27	█	█
28	29	█	30			█	31				█	32	33	34
35		36			█	37				█	38			
39					40				█	41				
42							█	43						

ВОДОРАВНО: 1. Спорно питање, 7. Воћна биљка, 14. Радник у руднику, 15. Списак биоскопских представа, 17. Главни град Јордана, 18. Име америчког глумца Саваласа („Коџак“), 19. Нападање ружним речима, 20. Мала шумица, луг, 21. Река у Француској, 22. Комад, 23. Аеро-клуб (скр.), 24. Плућна сипња, 26. Дебела неостругана даска, 28. Децибел (скр.), 30. Ужичанин, 31. Украсна сребрна нит, 32. Град у Немачкој, 35. Рад са плугом, 37. Нојева барка, 38. Филмска звезда, дива, 39. Жаба крекетуша, 41. Словни знак (мн.), 42. Пустиња у Чилеу, 43. Прамен косе.

лиште коња, 10. Плафон, 11. Уз, при,
12. Име водитеља Булића, 13. Мера
за папир, табак, 16. Име америчке
певачице Фицгералд, 18. Главна ми-
сао расправе, 21. , 22. Шипка за
стрељање из лука, 25. Део Београда,
26. Такмичар у трци, 27. Творац, 28.
Врста пса, 29. Најближи рођак, 31.
Гутљај, 33. Вулканска маса, 34. Тми-
на, 36. Атија одмила, 37. Име наше
тенисерке Ивановић, 38. Бродске са-
онице, 40. Именица (скр.), 41.
Спортска прогноза (скр.).

Креста Иванов

УСПРАВНО: 1. Греда испод врата, 2. Град у Срему, 3. Соба (тур.), 4. Владар у бановини, 5. Симбол лоренцијума, 6. Речна риба, 7. Београдска пекарска индустрија (скр.), 8. Птица издајница, 9. Окоји.

новости

ПРИПРЕМА: ЉУБИША АЛЕКСИЋ

Арабија купила много злата

Саудијска Арабија је у последње две недеље купила злато у вредности од 3,5 милијарди долара, јавља „Голф ньюз“. Како преноси лист „Бизнис“, влада у Ријаду купила је огромну количину овог племенитог метала с обзиром на то да је злато традиционално добро улагање у кризним тренуцима. Његова цена је, иначе, пала на ниво од пре годину дана и оно је сада 30 одсто јефтиније од свог врхунца у марту ове године.

Претпоставља се да је новац повучен са тржишта капитала сада претворен у злато, и то не у шпекулантску куповину фјучерса на злато, већ у праве златне милијарде. Аналитичари процењују да би власници фјучерса на злато могли да чекају да им опције истекну, а да не тргују њима, и тако дођу до злата које су купили, што би могло да створи мањак на тржишту и раст цене овог метала.

Из тих разлога је и Иран конвертовао финансијске резерве у овај племенити метал како би избегао евентуалне финансијске проблеме у будућности, изјавио је нејменованни саветник иранског председника Махмуда Ахмадинеџада, а објавиле су светске агенције без навођења других појединости. Цене нафте из које Иран ствара своје девизне резерве су од јула пале за више од 60 процената, док са друге стране, злато стално држи добре позиције на тржишту, указали су аналитичари.

Средином новембра је забележен раст цене злата од још пет процената тако да је тада достигао 742,50 долара за унцу (око 28,35 грама) у оквиру терминских трговања на берзи „Комекс“, што је десет америчких долара више у односу на цену од седмог новембра...

Из старог албума

Ризик нове технологије

Највећи објекат Прве фазе обнове и развоја у борском делу Басена (1953 – 1965) била је топионица капацитета 55.000 тона бакра годишње. Дотадашњу практику топљења у шахтним пећима требало је заборавити, а морала је

да се примени технологија способна да буде конкурентна и истовремено погодна за значајније ублажавање аерозагађења сумпорним гасовима. Основно питање је било која је права алтернатива – стандардно пламено топљење, како се тада производило 88 одсто бакра у свету, или тзв. "Flash" процес компаније Outokumpu, први пут примењен у индустрији 1949. године у финској топионици бакра Харјевалити. После дугих и срећаних анализа, изабрана је тада владајућа у свету стандардна технологија пржења и пламеног топљења.

Такав избор, показаће се касније, како истичу **Божин Јовановић** и **Миодраг Ђурђевић** у књизи "Сто година борског рударства", омеђио је полуековни развој и рад борске топионице и наметнуло питање да ли је овим избором учињена велика грешка и, уколико јесте, како и зашто се поновила и у Другој фази изградње РТБ-а. По њиховом мишљењу, такве одлуке биле су израз рационалног понашања одговорних да се избор учини са што мање ризика у техничко-технолошкој сфери одлучивања јер ризик да Басен други у свету и без икаквог искуства прихвати Outokumpu технологију био је свакако велики. Размишљање се није променило ни десетак година касније при усвајању Програма Друге фазе, за које време су пећи финског производача инсталирани само још у Јапану (1956) и Румунији (1966). Међутим прерастање ове технологије, заједно са групом других у области аутогених процеса топљења, 80-их и 90-их година минулог века, у преовлађујуће у металургији бакра, само ће потврдити правило да управљање развојем обухвата и управљање ризиком.

На снимку из старог албума – пламена рафинација у топионици.

J. С.

Представљени пројекти Регионалне привредне коморе Зајечар

Привлачење инвестиција из дијаспоре

БОР. – "Повратници – потенцијални чиниоци економског развоја Тимочке крајине" – назив је пројекта чију је реализацију прошле године започео Регионални центар за дијаспору при Регионалној привредној комори Зајечар, уз финансијску помоћ Министарства за дијаспору Републике Србије. Његов циљ, како је истакла **Маја Милутиновић**, координатор Центра, 4. новембра на састанку у Бору, јесте промоција и указивање на позитивне примере успешних фирм које су основали повратници из иностранства на нашем подручју. Њих, на пример, можемо наћи у Зајечару, Неготину, Кладову, док, са друге стране, у бази података повратника нема ниједног из Бора, а Удружење предузетника у овом граду практично не функционише.

На састанку је представљен још један пројекат – "Идентификација објекта народног градитељства на подручју Тимочке крајине и њихова презентација потенцијалним инвеститорима у дијаспори". По речима **Љубише Петровића**, сарадника у РПК Зајечар, будући да су наша села права ризница лепих објеката, попут стarih кућа, млинова, воденица, цркве и школе, намера је да се "сними" стање на терену до краја ове године. Потом би се у првој половини 2009. направио каталог ових туристичких потенцијала нашег региона и понудио заинтересованим инвеститорима, и то не само онима у расејању.

Овом састанку, који је организован ради успостављања првог контакта и сарадње, али и сагледавања могућности привлачења средстава из дијаспоре, присуствовали су представници поједињих сеоских месних заједница, Општине Бор, Туристичке организације, Музеја рударства и металургије, Центра за транзицију запослених у РТБ-у, Пословног центра НСЗ, Асоцијације за развој града и Ресурс центра из Бора.

J. Станојевић

Библиотека наградила књигама најверније читаоце

Издашан духовни извор

БОР. – Награђујући књигама најверније читаоце и сараднике, почев од најмлађих попут **Димитрија Лукића** (на фотографији), и проглашењем победника на конкурс за кратку причу, борска Народна библиотека сумирала је 20. новембра овогодишњи рад. Према речима управнице **Весне Тешовић**, свако ко је био духовно гладан и жедан могао је ту глад и жеђ да задовољи богатом понудом из њених одељења, са сајта, из "Бележнице" и током бројних књижевних догађања. За све то није имала много паре, али је имала донаторе књига и спонзоре, међу којима је и Рудник бакра Бор са клима-уређајем за Дечје одељење.

Šaša Lovišić

Библиотека ове године има више корисника него лане и међу децом и међу одраслима, а урадила је и два пројекта – дигитализације грађе (фотографија) у завичајном одељењу и пројекат "Ване Бор". Што се тиче првог, реч је о колекцији од 4.900 негатива листа "Колектив" (што је око 150.000 форографија од 1947. до 2006.) којој је приодато и 100 негатива (од 1947. до 1963.) публицисте **Мирослава Радуловића**. Он је најавио још поклона овакве врсте Завичајном одељењу.

Истичући да је на овогодишњи конкурс стигло мање прича него што је уобичајено и „да нису биле богзна какве“, председница жирија **Виолета Стојменовић** је саопштила је да је прва награда додељена Боранину **Šašu Lovišiću** за „Једну необичну причу“ коју сам аутор, пре читања, одреди као морбидно-сензационалистичку. Друга је припадала причи „Освета“ аутора **Душана Гојкова** из Београда, а трећа, такође Боранину **Миодрагу Игњатовићу** за „Исечак из дневника једнога петака“. Вече је протекло уз пријатне цез варијације **Бојана Чукића**.

J. Алексић